

No.	Indikaator	Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Kommentaar	Arvestatud/Mitte arvestatud	Põhjendus
Üldine: Metsapoliitika ja metsanduse suunamine						
	Finants- ja majandusstruktuurid	EEML	Lisada ÜS: Metskasvatustlikud toetused on motiveerivad.		Mitte arvestatud	Toetuse eesmärk on motiveerida nimetatud töid tegema ning ei ole vajadust seda üle täpsustada.
		EKO		Stsenaariumide koostamisel pole arvesse võetud, et Eesti praegusel metsandusmudelil pole tulevikku. Samas vaid ühes stsenaariumis (karu) on toodud sisse metsasektori olulise struktuurse muutuse vajadus.	Ettepanek puudub	Ei ole selge, millistel faktidel antud kommentaar põhineb.
		ELTÜ		ELTÜ arvates on mets ökosüsteem koos kõigi seal elavate liikidega, mitte puupõld, ja kõiki piiranguid, mida selle ökosüsteemi kaitseks avalikes huvides seatakse, ei pea lausaliselt kompenseerima. Omandi kasutusele seatud piiranguid rakendatakse ka paljudes teistes eluvaldkondades, näiteks muinsuskaitstes, põllumajanduses jne ning nendega ei kaasne kõik piirangute kohene ja tingimusteta hüvitamine.	Ettepanek puudub	Selge ettepanek puudub, võtame arvamuse teadmiseks.
		EMA		ÜS: motivatsioonisüsteem - sellele programmile on vaja katteallikaid. Eesti kodanikul on olemas valmidus maksta rohkem makse täiendava looduskaitse eest, ent võib olla otstarbekas vähemalt osa programmist korraldada „saastaja maksab“ printsiibil, näiteks puidu süsinikumaksu näol. ÜS: Vajalik täiendav seletus ja analüüs, arvestades metsamaa ja põllumaa kasutuse äärmiselt erinevate ajaliste mõõtmega, eriti puitu puudutavas mõttes	1. Ettepanek puudub 2. Ebaselge ettepanek	1. Motivatsioonisüsteemi välja töötamisel tuleb arvestada nii põhiseaduse, riigieelarve kui riigile võetud erinevate kohustustega. See vajab motivatsioonisüsteemi loomisel põhjalikku analüüsi. Ülaltoodud arvestades viidi tabel tekstilise osaga kooskõlla, sh vahetati motivatsioonisüsteemi käsitlevas sõnastuses sõna „tagatud“ sõnaga „loodud“, kustutati „Piirangud on metsaomanikule kompenseeritud“ ja lisati tabelisse „Piirangute seadmisega metsaomanikule kaasneb majandusliku mõju hindamine, mille alusel arvutatakse välja rahalise kompensatsiooni summa.“ 2. Ettepanek jääb sisuliselt ebaselgeks. Metsanduse ja põllumajanduse maksupoliitika ühtlustamise sisu on pikemalt lahti kirjutatud kirjeldavas osas. Eeskätt on tegemist põhimõttelise küsimusega, kas metsandus- ja põllumajandusvaldkonnas tegutsevaid inimesi ja ettevõtteid koheldakse erinevalt või sarnaselt. Erinevaid olulisi mõjusid hinnatakse põhjalikult MAK2030 eelnõu kui ka vastavate seadusmuudatuste juures.
		EMPL	ÜS: Ettepanek on kompensatsiooni väljaarvutamisele sõnastada lauses ka piirangute kompenseerimine. (Piirangute seadmisega metsaomanikule kaasneb majandusliku mõju hindamine, mille alusel arvutatakse välja rahalise kompensatsiooni summa.)		Arvestatud	Tegemist on lausega, mis on ühisstsenaariumi tekstilises osas kirjeldatud ja on tabelile aluseks. Tabelis on ÜS täiendatud sõnastusega: „Piirangute seadmisega metsaomanikule kaasneb majandusliku mõju hindamine, mille alusel arvutatakse välja rahalise kompensatsiooni summa“
		RaM		ÜS: Rahandusministeerium soovib maksude ja toetuste kohta tähelepanu juhtida, et nende otsustamiseks peab olema eelnevalt tehtud analüüs, mille baasilt saab riik teha teadliku otsuse. Vastasel korral võtab riik kohustusi, mille jõukohasusest ning tõhususest riigil arusaam puudub. Ühtlasi juhin tähelepanu sellele, et samasisulisi märkusi on Rahandusministeerium teinud läbivalt protsessi jooksul, mistõttu baasstsenaariumis taoliste asjade konsensuslikena esitlemine ei ole korrektne.	Sisuliselt arvestatud	MAK2030 eelnõule tehakse nii keskkonnamõju strateegiline hindamine kui ka muude oluliste mõjude hindamine.

		EPKK	ÜS: <u>ei saa nõustuda</u> : Piirangud on metsaomanikule kompenseeritud <u>kohele ja õiglaselt</u> .	Selgitus: oluline on ajas rõhutada kompenseerimise kohest, ausat ja õiglast põhimõtet, mis siiani ei ole toimunud.	Mitte arvestatud	Sellises sõnastuses ei ole kokkulepet saavutatud huvirühmades, seega ei saa ühe huvirühma ettepanekul ÜSi lisada. Üldkujul on põhimõtte stsenaariumi kirjelduses kajastatud, kuna motivatsioonisüsteem peab olema eesmärgipärane.
Teave ja kommunikatsioon	EMPL	Lisada ÜS: Metsandusharidus peab vastama kaasaja nõuetele. Metsanduse valdkonna õppekavad on täiendatud koostöös ettevõtlussektoriga ja integreeritud teiste metsandusalaste õppeasutuste õppekavadesse. Toimib kutseõppeasutuste, ülikoolide ja metsandussektori ettevõtete aktiivne koostöö. Metsamasinajuhtide (harvesteri ja forwarderi operaatorite) ja puidutöötajate ettevalmistamise osakaalu on suurendatud nii esma- kui jätkuõppes ning täienduskoolituses. Lisaks lisada üldiste põhimõtetenärgmist (4. Probleemrühma konsensused): •Õppematerjale on uuendatud ja õpetajaid on koolitatud metsandusteemadel. •Haridusasutuste jaoks on loodud lihtsustatud süsteem metsaga seotud hariduslike projektide jaoks raha taotlemisel.	ÜS: Metsa kultuurilisi väärtusi teadvustatakse metsa ja identiteedi... Selle punkti sisu ja edasine rakendamine jääb ebaselgeks. ÜS: Kuna kvaliteetne metsandusharidus on konkurentsivõimelise metsanduse üks alustalasi, siis on ettepanek see olulise teemana stsenaariumisse sisse tuua.	Osaliselt arvestatud	ÜSis kajastatakse juba seda, et metsade jätkusuutliku käekäigu aluseks on metsandusalase teadlikkuse suurendamine ühiskonnas. Ühiskonna metsandusalase teadlikkuse suurendamine käib ka läbi haridussüsteemi. Huvirühmade aruteludes sõlmitud kokkulepete valguses on ÜSi täiendatud sõnastustega: „Õpetajaid koolitatakse metsandusteemadel ja uuendatakse õppematerjale.“ ja „Haridusasutused saavad lihtsamalt taotleda metsaga seotud hariduslike projektide toetust.“ Ülejäänud on detailsem seletus, mis vajab pikemat arutelu Haridus- ja Teadusministeeriumiga ja vajadusel saab kasutada eelnõu kokkukirjutamisel.	
	TÜ, Asko Lõhmus	Lisada ÜS Kst: „Senisest aktiivsemalt on kaasatud teadusasutused baasaruamade täpsustamiseks ja arendustöö tegemiseks.“ Ma arvan, et see sobiks ühisstsenaariumi. Täpsustada ÜS: „teaduspõhised uuringud“ (= teaduspõhisus?)		Arvestatud	Nimetatud lause viiakse ÜSi. Lisaks on täiendatud seda rakendusasutuste rolliga, kuna suur osa metsandusteadusest on rakendusteadus. See on oluline alus tõendus põhiste teadmiste kogumiseks. „Teaduspõhised uuringud“ vahetatakse välja sõnaga „tõendus põhised uuringud“.	
	EPKK	ÜS: Metsaomanikud järgivad metsamajandamise head tava ja metsi sertifitseeritakse jätkuvalt.	US: Erinevatel organisatsioonidel on välja töötatud erinevad head tava variandid ning kuna tegemist ei ole ametliku dokumendiga, siis võib see tekitada segadust ning mitmeti mõistmist. Mõningatel juhtudel võib omanik tahta isegi rohkem panustada ning siis võib tekkida vastuolu.	Mitte arvestatud	Tegemist on huvirühmade aruteludes saavutatud konsensusliku kokkuleppega „Riik innustab metsaomanikke head metsamajandamise tava järgima“, mis aitab lahendada esitatud probleeme. Aruteludes on siin käsitletud konkreetselt üht head tava.	
ü	Institutsioonaalne raamistik	EEML	1. Lisada ÜS: Metsanduse administreerimine toimub Keskkonnaministeeriumis ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis. 2. Lisada ÜS: Erametsaomanike nõustamine ja toetamine on riigi poolt finantseeritud. 3. Lisada ÜS: Riik delegerib avalikes huvides tehtavate toimingute suunamiseks ja rakendamiseks		1. Mitte arvestatud 2. Mitte arvestatud 3. Mitte arvestatud	1. Puudub põhjendus, miks käsitleda vaid üht võimalust. 2. Puudub vajadus täpsustada. 3. Tegemist on uue ettepanekuga, mida seni ei ole arutatud ning mis vajab taustaks paremaid selgitusi ning eelanalüüsi.

	vajalikud tegevused metsaomanike esindusorganisatsioonidele.			
EMPL	<p>1. ÜS: Välja on töötatud ja kasutusel operatiivne ja tõhus raiete seiresüsteem .. Välja jätta, kuna mõlemad põhimõtted (mõlemas lauses) ei saavutanud ühisaruteludes konsensust, lisaks jäid mitmed arutelupunktid lauaaruteludes erimeelsusteks.</p> <p>2. Arvestada huvirühmade viimases arutus täiendavalt tehtud ettepanekut, mis saavutas konsensuse: Tuleb analüüsida raiemahu alampiiri, mis arvestab kriitiliselt sotsiaalmajanduslikku mõju.</p> <p>3. ÜS: teeme ettepaneku käsitleda puidukasutuse temaatikat järgmiselt: (vastavalt 11. probleemrühma ümbersõnastatud punktidele (lauaaruteludes kokku lepitud, ühiselt arutamata)):</p> <p>1'. Metsaressursi kasutuse reguleerimiseks raiemaht lepatakse kokku tuginedes arvutustele, kaasates väliseksperte, arvestades sh kliimamuutustega kohanemise ja leevendamise vajadusi, kaasnevaid keskkonna ja sotsiaalmajanduslikke mõjusid ja olemasolevat metsade vanuselist jaotust.</p> <p>3'. Metsaressursi kasutuse reguleerimiseks tehakse raiemahtude suunamise ja vajadusel piiramise mehhanismi jaoks õiguslik ja majanduslik analüüs, mille tulemusel töötatakse välja meetmed hiljemalt 2022.</p> <p>4'. Metsaressursi kasutuse reguleerimiseks lepatakse raiemahud kokku: arvestatakse jooksvalt perioodi keskmise sihttasemena, lähtuvalt metsade olemist, arvestades kliimaeesmärkidega.</p> <p>5'. Metsaressursi kasutuse reguleerimiseks võetakse arvesse metsa majandamise isetasuvust ehk selle kaudu tagatakse ka erinevate mittepuiduliste hüvede (sh looduskaitse, rekreatsioon) jätkusuutlik pakkumine.</p>	Tagada on vaja puidukasutus vastavalt metsade olemile ning tagada metsaomanikele otsustusvabadus raieaja ning sortimentide osas.	<p>1.Mitte arvestatud</p> <p>2.Arvestatud</p> <p>3.Mitte arvestatud</p>	<p>1. Tegemist on arengustsenaariumite koostamisel teadlastega läbi arutatud ettepanekuga, millega kaasneb ka raiemahu hindamine pindalapõhiselt. Raiete operatiivne seiresüsteem on osa ka keskkonnajärelevalve seiresüsteemist, mille arendamise osas on huvirühmade konsensus saavutatud. Puidukasutus on kindlasti osa juhtkogus arutatavatest sõlmküsimustest.</p> <p>2. Lisada punkti 3.1. „juurdekasv ja raie“ „Ühisstsenaariumi“ alla järgmiselt: „Analüüsitud on raiemahu alampiiri, mis arvestab kriitiliselt sotsiaalmajanduslikku mõju“</p> <p>3. Sellises sõnastuses ei ole ühist kokkulepet saavutatud. Kogu metsaressursi kasutuse teema vajab edasist arutelu juhtkogus ega ole veel valmiskujul võimalik stsenaariumitesse lisada. Osad vastused esitatud ettepanekutele annab ka keskkonnamõju strateegiline ja muude oluliste mõjude hindamine. Teadlastega aruteludes tehti ettepanek läheneda metsakasutusele pindalapõhiselt, mis aitab paremini aru saada valitud arengusuunaga kooskõlast, vähendab lisaks ka bürokraatiat ning võimaldab realiseerunud raieid tõhusamalt hinnata. Seejuures tuleb arvestada ka alternatiivsete raievõtete kasutuselevõtuga kaasnevat selgusetust raiemahus.</p>
EPKK	R: Metsade kasutamisel ja metsamajanduse koordineerimisel on kohalikel kogukondadel ja omavalitsustel suur roll, sh on kohalike omavalitsuste metsandusalast kompetentsi	R: Praegu kehtiva seadusandluse järgi on kohalikel omavalitsustel piisavalt võimalusi metsa kasutamisse sekkumiseks, suurendamise vajadus puudub. Tiheasustusaladega seonduvaid tegevusi saab reguleerida läbi kogukonna ja omanikevaheliste lepingute.	<p>1.Mitte arvestatud</p> <p>2. Mitte arvestatud</p>	<p>1. Stsenaariumispetsiifiline teema.</p> <p>2. Ettepanek vajab sisulist täpsustamist, kuidas eristatakse keskkonna- ja majandusvaldkonda metsade majandamise võtmes.</p>

		<p>parandatud ning antud neile ka suurem roll metsaraiete planeerimisel läbi tiheasustusalade raielubade kooskõlastamise.</p> <p>I: Metsanduse administreerimine keskkonna valdkonnas toimub Keskkonnaministeeriumis või/ ja metsade majandamise osas Maaeluministeeriumis</p>	<p>I: Pean silmas keskkonnaküsimuste ja majandusküsimuste lahutamist erinevate ministeeriumide vahel, kus majanduse poolega tegeleb Maaeluministeerium ning keskkonna poolega Keskkonnaministeerium.</p>		
--	--	--	--	--	--

C 1: Metsaressursside ning nende rolli ülemaailmses süsinikuringes säilitamine ja sobilik edendamine

1.1	Metsa maa pindala	ELTÜ		tekitab mitte metsandustaugust inimestes segadust metsamaa pindala, metsaga ja metsata metsamaa poleemika. Ka selles küsimuses võiks olla rohkem selgus, kui palju siis ikkagi vastava stsenaariumi rakendamisel Eestis eeldatavalt metsa olema hakkab?	Mitte arvestatud	Metsamaa pindala arvutamisel lähtutakse metsaseaduses toodud metsamaa definitsioonist ja arvestatakse nii metsaga kui ka ajutiselt metsata metsamaaga. Erinevate tõlgenduste ja mõistete kasutamine võib kaasa tuua segadust. Seda võib kirjeldada mõjuhinnangute kaudu.
		EPKK	H: Metsamaa pindala on suurenenud ja avamaastikele on rajatud produktiivsusele keskenduvate istandikude arvelt.	H: Metsamaa pindala on viimastel andmetel kogu Eesti pindalast 51,4%. Kui istandikud hakkavad metsamaa pindala suurendama, siis on see mõistetav. Üldiselt metsamaa pindala suurendamist ei pea vajalikuks ega mõistlikuks. Vajalik on välja tuua, millise maakategooria arvelt seda teha saaks?	Mitte arvestatud	MS § 3 lg 4: Puu- ja põõsaistandik käesoleva seaduse tähenduses on puude ja põõsaste intensiivseks kasvatamiseks rajatud kasvukoht mittemetsamaal, kus puid ja põõsaid kasvatatakse regulaarse seaduga ning majandatakse ühevanuselistena. Seega ei hakka istandikud metsamaa pindala seaduse mõistes suurendama, vaid on lisaks. Istandikke saab rajada kõikide teiste maakategooriate arvelt, mis muuks otstarbeks on vähem väärtuslikud. Metsamaa pindala suurenemine on üks kompensatsioonimehhanisme metsade suuremaks puidukasutuseks. Praeguste riigiotsustuste juures (kliimanetraalsuse saavutamine) tuleb kaaluda, kas metsamaa pindala suurenemine tuleks lisada hoopis kõigisse arengustsenaariumitesse (vajalik juhtkogus arutada).
1.2	Metsa tagavara	EEML	Lisada ÜS: Metsade tagavara muut sõltub metsade vanuselisest struktuurist. Oluline on hoida juurdekasvu.		Mitte arvestatud	Metsade vanuselise jaotumise kujundamine ja juurdekasv on stsenaariumispetsiifiline. ÜSist kustutatakse kokkuleppimata eeldus, et metsa tagavara oluliselt ei vähene.
		EKO		metsa tagavara vähenemise peitmine üldsõnaliste lausete taha, nagu „metsa tagavara väheneb ajutiselt vähesel määral, kuid pikas perspektiivis hakkab suurenema“ või kõige äärmuslikuma raiemahuga stsenaariumi puhul „tagavara on ajutiselt vähenenud“.	Ettepanek puudub	Metsa tagavara puudutavate lausete ülesehitusel lähtuti KAURI arvutustest 100 aasta perspektiivis. Arvutustele lisandub stsenaariumispetsiifika, mida arvutused ei hõlma.
		TÜ, Asko Lõhmus		Enn Pärdi arvutused näitavad midagi muud kui arengustsenaariumid väidavad. H: „Tagavara on ajutiselt vähenenud“ (aastal 2030). Arvutused aga näitavad, et Hunt viiks majandatavate metsade tagavara 30% languseni aastaks 2030, kus see püsiks aastani 2050 ja siis kasvaks 4 protsendipunkti jagu 21. saj. teise poolel. Kuidas saab seda nimetada „ajutiseks vähenemiseks“ – täiesti püsiv ju? R: „tagavara väheneb ajutiselt vähesel määral, kuid pikas perspektiivis hakkab suurenema“, numbrid näitavad, et praegusest 413 milj m3 tagavarast saab 2030. aastaks 356 milj m3 ja aastaks 2100 340 milj m3, ehk 18% langus.	Arvestatud	KAURI arvutuste põhjal vaadatakse trende. Pikas perspektiivis ongi tagavara ajutiselt vähenenud, kuna hakkab taas kasvama pärast aastat 2050. Arvutustele lisandub stsenaariumispetsiifika. R: Siin on käsitletud kogu metsa tagavara vähenemist. Korrigeerime ajutise mõtet ja kogu teema vajab edasist arutelu. Tagavara on viimastel aastatel väga palju suurenenud ja kokkuleppelisel ühtlase vanuselise jaotuse poole liikumisel on ka arusaadav, kui tagavara vähenebki. Tulenevalt stsenaariumite spetsiifikast me ühtlast vanuselist jaotust siiski

					ÜSi ei lisanud, kuid seda peaks kindlasti arutama.	
	EPKK		ÜS: Vajab täpsustamist, kas silmas peetakse kogu metsa tagavara või kaitstavate/majandatavate metsade tagavara. Kogu metsade tagavara puhul on üheks teguriks üleseisnud metsad (valdavalt kaitstavatel aladel), kus juurdekasv väheneb või muutub negatiivseks.	Arvestatud	Siin on mõeldud kogu metsa tagavara.	
	ETEK	Metsatagavara vähenemise vältimiseks tuleks kasutusele võtta vahendid metsauuenduse kvaliteedi parandamiseks ning sealhulgas metsauuenduse jätkutegevuste toetamiseks (valgustus ja harvendusraied), istikute kvaliteedi parandamine, kuivenduse ja teede võrgu moderniseerimine, puidutaha kasutamine metsas, põhjalik analüüs võõrliikide kasutamiseks lähtuvalt kliimamuutustest jne.	Oleme seisukohal, et adekvaatseid meetmeid kasutades ei tohiks pikemas vaates metsatagavara vähenemine olla oluline. Kuna selline tegevus on üks suurema potentsiaaliga süsiniku sidumise lahendus, siis siia tuleks kaasata ka riiklikke kliimainvesteeringute vahendeid	Mitte arvestatud	Metsauuendus on stsenaariumispetsiifiline, mistõttu ei saa kogu ulatuses ettepanekuga arvestada. Isegi kui huvirühmades saavutati konsensusi, siis kohati on need vastuolulised, millisel juhul on lähtunud stsenaariumilooikast teadlaste aruteludele põhinedes. Erinevaid löike ettepanekust katavad rida sõnastusi ÜSis, palume üle vaadata täiendatud sõnastused.	
1.3	Vanuseline struktuur ja/või läbimõõdu jaotus	EEML	Lisada ÜS: Majandatavate metsade vanuseline struktuur vajab ühtlustamist.		Mitte arvestatud	Huvirühmade arutelude kokkulepetes on kokku lepitud: „Metsade süsiniku sidumisvõimet ja talletamist suurendatakse (arvestades puidu kasutamist ja asendusefekti) liigutakse metsade ühtlase vanuselise jaotuse poole“. Samas tekib selles ebakõla teiste huvirühmade aruteludes tehtud kokkulepetega, kuna erinevad majandamisvõtted ei võimalda seda kriteeriumi täita. Seetõttu on vanuseline struktuur praegu arengustsenaariumi spetsiifiline ning ühtlast vanuselist struktuuri soodustavad stsenaariumid R ja I.
		EMPL	ÜS: Piirangud kaitsemetsades peavad lähtuma kaitse-eesmärkidest mitte eesmärgist tekitada varjatult (lageraie keelamisega) topelt kogus rangelt kaitstavaid metsasid.	ÜS: Jääb selgusetuks, mille põhjal on kujunenud hinnang „kaitstavatel aladel on metsade struktuur nihkunud vanemate metsade poole“ ning mille alusel on tõstetud ühisstsenaariumisse. Nt 9. probleemrühmas on jäänud protokolleriimeelsustena see, mille tulemusena võiks tõusta puistute vanuseline struktuur.	Mitte arvestatud	Kaitsealadel seatakse piiranguid selliselt, et need tagaksid kaitse-eesmärgi saavutamise. Kuna kaitstavatel aladel on olulised majandamispiirangud (sh on üle poole kaitsealadest selline, kus majandustegevus on keelatud), siis eeldatavasti nende vanus tõuseb ükskõik millise stsenaariumi korral.
		EMT AÜ	Metsade vanuselist struktuuri käsitleda nii ühisstsenaariumis, kui ka neljas eristsenaariumis 16. mail ühisarutusel protokollitud kujul: „Liigutakse metsade ühtlase vanuselise jaotuse poole.“	Praeguses arengustsenaariumite tööversioonis on metsade vanuselist struktuuri iseloomustatud erinevalt tulundus -ja kaitsemetsades. Huvirühmade ühiskoosolekul 16. mail saadi metsade vanuselisele struktuurile konsensuslik sõnastus, mis käsitleb Eesti metsi tervikuna, arvestamata metsade kaitsekategooriaid.	Mitte arvestatud	Huvirühmade arutelude kokkulepetes on tõesti kokku lepitud, et: „Metsade süsiniku sidumisvõimet ja talletamist suurendatakse (arvestades puidu kasutamist ja asendusefekti) liigutakse metsade ühtlase vanuselise jaotuse poole“. Samas tekib selles ebakõla teiste huvirühmade aruteludes tehtud kokkulepetega, kuna erinevad majandamisvõtted ei võimalda seda kriteeriumi täita ja teemat on käsitletud

					stsenaariumispetsiifiliselt. Kaitstavatel aladel võib siiski eeldada teistsugust vanuselist jaotust kui tulundusmetsades.	
	EPKK	R: <u>Kaitsemetsade</u> struktuuri kujundatakse lähtudes eeskätt avaliku kasutuse vajadustest.	R: Majandusmetsade struktuuri saab kujundada lähtuvalt majanduslikust vajadusest, seetõttu asendada sõna metsade sõnaga kaitsemetsade.	Mitte arvestatud	Stsenaariumispetsiifiline väide, eeldab metsaomanikuga kokkulepete sõlmimist ja sellisel juhul seda tehakse ka majandusmetsades.	
	ETEK		Metsa vanuselises struktuuris tuleks püüelda võimalikult ühtlase jaotuse poole	Mitte arvestatud	Huvirühmade arutelude kokkulepetes on kokku lepitud: „Metsade süsiniku sidumisvõimet ja talletamist suurendatakse (arvestades puidu kasutamist ja asendusefekti) liigutakse metsade ühtlase vanuselise jaotuse poole“. Samas tekib selles ebakõla teiste huvirühmade aruteludes tehtud kokkulepetega, kuna erinevad majandamisvõtted ei võimalda seda kriteeriumi täita. Seetõttu on vanuseline struktuur praegu arengustsenaariumi spetsiifiline ning ühtlast vanuselist struktuuri soodustavad stsenaariumid „Rebane“ ja „Ilves“. Oluline on see juhtkogu uuesti lauale võtta.	
1.4	Metsa ga seotud süsinikuvaru	EEML	Lisada ÜS: Pikas perspektiivis on metsade süsinikuvaru ja metsade süsinikusidumise potentsiaal suurenenud. Süsinikuvaru hoidmiseks ja suurendamiseks tuleb metsi uuendada ning metsade pindala suurendada. Süsinikusidumise ja puidutootmise potentsiaali suurendamiseks on metsade tootlikkust suurendatud läbi kiire raiejärgse uuendamise, hooldusraiate		Mitte arvestatud	Huvirühmade leppisid ühiselt kokku järgmise: o Metsade süsiniku sidumisvõimet ja talletamist suurendatakse (arvestades puidu kasutamist ja asendusefekti) suunates metsade uuenemist o Metsade süsiniku sidumisvõimet ja talletamist suurendatakse (arvestades puidu kasutamist ja asendusefekti) uuendades raiesmikke kasvukohale sobilike puuliikidega (olemas) o Metsade süsiniku sidumisvõimet ja talletamist suurendatakse (arvestades puidu kasutamist ja asendusefekti) liigutakse metsade ühtlase vanuselise jaotuse poole Samas on siin palju vastuolusid erinevate teiste kokkulepete ja ettepanekutega, mis samuti vajavad välja toomist ja tegemist on stsenaariumispetsiifilise lähenemisega. H stsenaariumi on täiendatud sõnastusega: „Metsade tagavara süsinikuvaru vähenemist kompenseeritakse asendusefektipuidu kasutamisega pikaajalistes toodetes, kiire uuendamise, aktiivse metsastamise, metsade tootlikkuse suurendamise jm võtetega.“ Kogu teema vajab uuesti pikemat läbirääkimist juhtkogu ja mõjude hindamist.
		EKO		Stsenaariumites ei ole käsitletud raiete mõjul tekkivat süsinikuheidet ja süsinikuvaru kahanemist lähimate aastakümnete perspektiivis ehk siis perioodil, mil tuleb kliimaeesmärkide saavutamiseks kiiresti emissioone hoopis vähendada.	Mitte arvestatud	Kokkuleppe kohaselt arvestab MAK2030 pika vaate perspektiivi. Kogu süsiniku sidumise ja talletamise teemat on vaja juhtkogu uuesti arutada.

		EMA	R: Eeltoodust johtuvalt teeme ettepaneku käesoleva lause eemaldada: süsinikuvaru säilimist ja suurendamist metsades ja puidus toetab kiire uuendamine ja istandike rajamine.	R: Kuidas "kiire uuendamine ja istandike rajamine" süsinikuvaru säilimist toetab? Säilimine tähendab siiski konkreetse süsinikuvaru hoidmist, aga mitte selle kasutusse võtmist ja ära rakendamist, potentsiaaliga varu tulevikus tagasi saada. Kiire uuendamine ei saa kuidagi toetada säilimist – kui midagi, siis saab see toetada kiiremat süsinikuvaru taastamist, ehkki sedagi ei saa keegi saja protsendilise kindlusega garanteerida. Istandike seevastu ei saa kuidagi siduda metsa süsinikuvaruga, kuna istandike näol on tegemist juba põllumajandusliku maakasutuse, aga mitte metsandusliku maakasutusega. H: sedavõrd pikk perspektiiv on kliimamuutuse mõjude reaalseks leevendamiseks ebapraktiliselt pikk ning seepärast meetmena ebatõsiselt võetav	Osaliselt arvestatud	MAK2030 koostamisel lähtutakse ennekõike terviklikust metsa süsinikuvaru säilitamisest pikas perspektiivis. Kiire uuendamine tagab süsiniku sidumise kasvu pikemal ajaskaalal. Sõnastuses on kasutatud metsade ja puidu süsinikuvaru. Sõnastusele lisatud: „Süsinikuvaru säilimist ja suurendamist metsades ja puidus toetab kiire uuendamine ja istandike rajamine mittemetsamaale“.
		TÜ, Asko Lõhmus		Selge vastuolu või puudus on seotud LULUCF süsinikuarvestuse ja stsenaariumidele vastavate raiemahtudega. Ühisstsenaariumi kirjelduses seisab: „Universaalseks ülesandeks on metsamajandamise suunamine kehtestatud kliimapoliitika eesmärkide täitmiseks, eelkõige vajadusega toetada metsade süsinikusidumist ja süsinikuvaru säilimist ning metsa ökosüsteemide kliimamuutustega kohanemist pikas perspektiivis“. Keskkonnaagentuuri senine arvestus selliste eesmärkide täitmiseks LULUCF sektoris näitab raiemahtu suurusjärgus kuni 10 milj m3/a (sellest suurusjärgus 8 milj m3/a uuendusraieid). Meile on aga ette valmistatud vähemalt kaks stsenaariumi (Rebane ja Hunt), mis seda mahtu oluliselt ületavad. Seejuures ei ole nende kirjelduses seda ületamist ja kompensatsioonimehhanismi käsitletud.	Mitte arvestatud	LULUCF sektori süsinikuarvestus metsakategoorias võrdleb metsade süsinikubilansi teatud ajaperioodiga ja arvesta pika perspektiiviga. LULUCF määrus ise ei sea otsest kohustust raiemahule. Kompensatsioonimehhanisme tuleb arutada, sh juhtkogus ja KSH käigus.

C 2: Metsa tervisliku seisundi ja elujõulisuse säilitamine

2.2	Mulla seisund	EMA		H: Milline seisukoht huvirühmade aruteludelt toetab metsade väetamise ettepanekut? Meie hinnangul on enamus väljendanud nii probleemide kaardistamise kui ka huvirühmade arutelude ajal alati väetamise vastaseid seisukohti	Ettepanek puudub	Väetamise ettepanekus on kokkulepe laudkonna tasandil, ühist kokkulepet ei ole huvirühmade aruteludel saavutatud. Sellest tulenevat ei ole ka ÜSis väetamist käsitletud, vaid on käsitletud stsenaariumispetsiifiliselt.
2.4	Metsakahjustus	EEML	Lisada ÜS: Leviku tõkestamise abinõude rakendamine, eriti kaitsealadega piirnevatel aladel, näiteks üraskite leviku pidurdamiseks, meetmete kavandamine. Lisada ÜS: Metsatulekahjud ennetamiseks selgitustöö ning metsamajanduslikud võtted tuleohtlikes metsades. Veevõtukohtade planeerimine.		Osaliselt arvestatud	Selles sõnastuses ei ole huvirühmade aruteludel kokkulepet saavutatud, mistõttu ei saa ÜSis käsitleda. Töörühmade kokkulepetest on juba kajastatud ennetustööd läbi järelevalve- ja seiresüsteemi, prognoosimise ning teavitussüsteemi. Lisaks lepiti kokku: o Patogeenide leviku takistamiseks metsa majandamisvõtete mitmekesistamine. o Patogeenide leviku takistamiseks soodustada metsa majandamisel metsakaitselistel eesmärkidel looduslike tõrjevahendite kasutamist. o Patogeenide leviku takistamiseks metsaomanike teavitamine sobivatest metsa majandamisvõtetest. ÜSi täiendatakse nende ettepanekute valguses sõnastusega: „Metsakahjustusi on ennetatud ja patogeenide levikut takistatud, sh metsa majandamisvõtete mitmekesistamise tõttu.“ ÜSi „Institutsionaalse raamistiku“ all on toodud ka lause: „Erametsaomanike nõustamine ja toetamine“, mis hõlmab metsaomanike teavitamist sobivatest majandamisvõtetest ja sobilike looduslike tõrjevahendite kasutamist. Lisaks on metsakahjustused mõju, mida hinnatakse ka KSH ja muude oluliste mõjude

				hindamise käigus. Kui mõju on negatiivne, peab mõjude hindaja välja pakkuma leevendamissoovitused, mida saab MAK eelnõu juures kasutada. Veevõtukohtade planeerimine on ÜSis olemas.
EMA	K: Seega teeme ettepaneku eemaldada lause esimene pool: metsakahjustuste osakaal on suurenenud	K: Kuuse-juurepess on levinud just intensiivse metsamajanduse tõttu, sealhulgas kevad-suvised raied, rasked, puujuuri vigastavad metsamasinad jm, nii et millest selline arusaam, et metsakahjustuste osakaal on suurenenud – missugustel uuringutel see arusaam põhineb? Tuletame taas meelde sedagi, et just liigirikkamad ja mitmekesisema mullastikulisega mikroflooraga metsad on seenhaigustele ja ka teistele metsakahjustustele suurema vastupanuvõimega, kui intensiivselt majandatud, ühevanuselised ja üheliigilised puistud.	Mitte arvestatud	Tegemist on stsenaariumi täiendusega teadlaste arvamuse põhjal. Selleks, et jõuaksid tekkida liigirikkamad ja erivanuselised metsad, mis on seenhaigustele ja ka teistele metsakahjustustele suurema vastupanuvõimega, läheb rohkem aega kui kümme aastat. Metsakahjustused on mõju, mida tuleb ka hinnata mõjude hindamise käigus.
EMPL	<p>1. ÜS: Ettepanek on vastavad põhimõtted ühisstsenaariumist välja arvata, kuna tegevused, mis suure tõenäosusega antud olukorra võiksid tekitada, on jäänud huvirühmade aruteludes erimeelsusteks (vt 9. probleemrühm)</p> <p>2. ÜS: Lisada lõigud kvaliteetse puidu kasvatamise ja tootlikkuse suurendamise kohta (eraldades selle järelevalve- ja seiresüsteemilausest). Nt: Metsandussektori lisandväärtuse potentsiaali tõstmiseks suurendatakse puidu kvaliteeti metsas läbi kohaste metsa majandamisvõtete ja tehnoloogiate. (12.probleemrühma ühisosa) Või: Süsinikusidumise ja puidutootmise potentsiaali suurendamiseks on metsade tootlikkust suurendatud läbi kiire raiejärgse uuendamise, hooldusraiate ja maaparanduse hilis-tekkelistel metsamaadel (uudismetsades).</p> <p>3. Ettepanek lisada ühisstsenaariumisse 12.probleemrühma konsensuse saavutanud punktid tootlikkuse kohta, mh nt: o Tulundusmetsas metsaressursi tõhusamaks kasutamiseks ja metsade tootlikkuse suurendamiseks õigeaegne ja kvaliteetne (sh sobiva päritoluga) kultiveerimismaterjaliga metsa uuendamine, aga samuti ka: • uuendamiseks sobilike puuliikide kasutamine (kasvukohatüübist sõltuvalt, metsataimede parendus, ja [uute] majanduslikult perspektiivsete puuliikide uurimine jne)</p>	<p>1. ÜS: Jääb ebaselgeks, millele tuginevad antud väited (Metsakahjustuste osakaal kaitstavates metsades suureneb).</p> <p>2. ÜS: Kvaliteetse puidu kasvatamine ja tootlikkuse tõstmine on olulised teemad ning need peaks olema stsenaariumis välja toodud eraldi lõikudena. ÜS ei mainita metsade tootlikkust üldse, kuigi mitmed punktid moodustavad 6, 7, 8 ja 12. probleemrühma ühisosa. Tootlikkust on mainitud vaid Ilvese ja Hundi juures (ja nendeski erinevalt). CO2 pikaajaliselt siduvaid tooteid saab toota tervest ja kvaliteetsest puidust. Metsaomanike teadlikkuse tõstmine metsade uuendamise, kultuuride hooldamise ja hooldusraiate tegemise vajalikkusest ning metsade uuendamine metsakasvukohtadele sobivate puuliikidega.</p> <p>3. Kuna süsiniku talletamine puittoodetes sõltub nende toodete elueast, siis on oluline ka uue metsapõlvkonna liigiline koosseis ja kvaliteet (eesmärgiks on pika elueaga toodete valmistamiseks sobiva materjali kasvatamine). Suurendada harvendusraiate mahtu, mis tagab ka suurema süsiniku sidumise. Ka noored ja keskealised puistud on olulised süsiniku sidujad, võrreldes küpsete või üleseisnud puistutega.</p>	<p>1. Arvestatud</p> <p>2. Mitte arvestatud</p> <p>3. Mitte arvestatud</p>	<p>1. Tegemist ei ole aluspõhimõttega, vaid teadlaste täiendustega, arvestades huvirühmade arutelude põhjal kokku pandud teiste eesmärkidega stsenaariumis. Eemaldame väite „Metsakahjustuste osakaal kaitstavates metsades suureneb“ ÜSist, kuna stsenaariumispetsiifiliselt võib tõepoolest kasutada nende leviku tõkestamiseks vajadusel lisameetmeid. Lisaks, arvestades huvirühmade kokkuleppeid, täpsustatakse ÜSi järgmiste ettepanekute valguses: „Metsakahjustusi on ennetatud ja patogeenide levikut takistatud, sh metsa majandamisvõtete mitmekesistamise tõttu.“</p> <p>2. Metsade uuendamist käsitletakse stsenaariumispetsiifilisena, kuna huvirühmade arutelude kokkulepete vahel on ebakõla (ei võimalda ÜSi panemist lähtuvalt stsenaariumist). ÜSi punktis 4.2 käsitletakse põhimõtet, et raiesmikud uuenevad kasvukohale sobilike puuliikidega.</p> <p>3. Mitmed tootlikkust suurendavad meetmed on stsenaariumispetsiifiliselt kajastatud. Lisaks mõned näited toodud ettepanekutele: Metsa tootlikkuse suurendamine läbi uuendamise (kvaliteetne ja sobiva päritoluga kultiveerimismaterjal) on H stsenaariumis (p 4.1, 4.2.). ÜSis punktis 4.2 on sõnastus: „Raiesmikud uuenevad kasvukohale sobilike puuliikidega.“, muus osas on metsade puuliigiline koosseis stsenaariumispetsiifiline. Metsa kasvatamise tehnoloogia arendamine on hõlmatud ÜSi p 6.4 järgmises sõnastuses: „Metsa lisandväärtuse kasvatamiseks on välja töötatud uusi tehnoloogiaid, sh nii metsa puiduliste kui ka mitte-puiduliste saaduste ja –teenuste tootmiseks ja pakkumiseks“ jne. Süsinikusidumist saab hinnata ka mõjude hindamise käigus, sh soovitada leevendavaid meetmeid erinevatele stsenaariumitele.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> hooldamine (segapuistute loomine). metsa kasvatamise tehnoloogia arendamine. uurida biomassi tuha kasutusvõimalusi. sobivate raievõtete kasutamine (õigeaegne uuendusraie, hooldusraied). metsataristute arendamine (teed ja kuivendusvõrk). erametsade majandamise edendamine (suurem otsustusõigus, teadlikkuse tõstmine, toetused, metsaühistud, maksusüsteemi muutmine, enamate metsade majanduslikule kasutusele võtmine) 			
TÜ, Asko Lõhmus	Lisada ÜS Kst: „Haiguskahjustuse leviku lokaliseerimiseks kasvatatakse segus leht- ja okaspuuliike.“ Üldpõhimõttena peaks see sobima samuti kõikjale (isegi Hundile), varieeruda võiks kasutamise määr ja regulatsioon. Täpsustada: „metsakahjustuste osakaal“ (osakaal millest?)		Arvestatud osaliselt	Stsenaariumi H puhul on eeldused, et lähtutakse metsaomanike otsustest ja metsade uuendamisel tootlikkusest (vt punkti 4.1). Seetõttu ei lisa H stsenaariumisse. I stsenaariumis on samuti oluline fookus visuaalsel keskkonnal, mistõttu seda eeldust ei lisa. Täiendame I stsenaariumi p 2.4 järgmiselt: „Haiguskahjustuse leviku lokaliseerimiseks kasvatatakse järjepideval metsamaal segus leht- ja okaspuuliike.“. Vt ka järgmist kommentaari. Metsakahjustuste osakaalu all mõeldakse kahjustatud metsa pindala kogu metsa pindalast. Tegemist on üldise määratlusega, mida võib täpsustada.	
ETEK		Metsakahjustuste vältimiseks on vajalik analüüsida erinevate puuliikide kasutamist metsauuendusel, näiteks lehtpuude suurem proportsioon metsauuendamisel	Sisuliselt arvestatud	ÜSis punktis „Teave ja kommunikatsioon“ on öeldud, et metsandust mõjutavaid otsuseid tehakse teaduspõhiste uuringute baasil. Arengustsenaariumite täispikas kirjelduses täiendatakse uuringute näiteid „erinevate puuliikide kasutamisega metsauuendusel“.	

C 3: Metsade tootlike funktsioonide säilitamine ja ergutamine (puiduliste ja mitte-puiduliste)

EEML	Lisada ÜS: Läbi on viidud ökosüsteemiteenuste hindamine ja loodud on visioon. Ökosüsteemiteenused on hinnastatud ning pandud suhtelisse tähtsusesse puidutootmisest tuleneva rahavooga.		Arvestatud	Täiendatakse ÜSi lisades ökosüsteemi teenuste hindamise ja hinnastamise osa järgmiselt: „Ökosüsteemiteenused on hinnastatud ning pandud suhtelisse tähtsusesse puidutootmisest tuleneva rahavooga.“
TÜ, Asko Lõhmus	1. ÜS täpsustada: „loodud on visioon“ (mis see on? kellele?) 2. K: Eeskätt pole ma kirjelduse põhjal kindel, et ökosüsteemiteenuste hinnastamine kuulub siia. Karu on kirjeldatud ju kui ökosüsteemide iseenesliku väärtuse stsenaariumi, mitte ökosüsteemi kui fiskaalsüsteemi osa.		1. Mitte arvestatud 2. Ettepanek puudub	1. Visioon riigi tasemel, kuidas ökosüsteemi teenuste pakkumisega arvestatakse kombinatsioonis valitud arengusuunaga. See punkti vajab edasist sisustamist. 2. Viidud ÜSi, kuna tegemist huvirühmade kokkuleppega ja saab kehtida kõigi stsenaariumite korral.

3.1	Juurdekasv ja raie	EEML	<p>Lisada ÜS: Jälgitakse, et majandatavate metsade juurdekasv ei langeks.</p> <p>MAK perioodi raiemaht kujuneb vastavalt turule ja metsaõigusnormidele.</p> <p>Loobutakse piiranguteta metsades raievanustest ja raielangi pindalistest piirangutest.</p> <p>Vanuselised piirangud kaitsealadel ja erinevates piiranguvööndites võtavad arvesse kaitse eesmärgi.</p>		Mitte arvestatud	<p>Juurdekasv on stsenaariumi spetsiifiline ning ühisstsenaariumisse seda tuua ei saa. Metsade juurdekasv sõltub väga paljudest teguritest ning seda saab mõjutada vaid pikaajalises perspektiivis, sh ei toeta seda kõik stsenaariumid.</p> <p>Raiepiirangute kaotamist käsitletakse „Hundi“ stsenaariumis ning kaitsealade majandamine käib vastavalt kaitse eeskirjas sätestatud, mille eesmärgiks on kaitse eesmärgi saavutamine.</p>
		EKO		<p>jääb arusaamatuks, miks avalikkusele arutamiseks välja pakutud stsenaariumitest kaks on selgelt praegust rekordsuurt raiemahtu veelgi suurendavad. Tegemist ei ole reaalsete alternatiividega, mille võrdlemine või hindamine meid Eesti metsanduse arengukava koostamisel edasi aitaks.</p> <p>Sealjuures on väga taunitav, et dokumendis on toodud avalikkusele suurt huvi pakuva kogu raiemahu asemel vaid uuendusraiate (ehk peamiselt lageraiete) maht.</p>	Ettepanek puudub	<p>Õigete nimetuste kasutamine suurendab läbipaistvust. Stsenaariumite raiemahud põhinevad huvirühmade poolt esitatud ettepanekutel kombinatsioonis KAURI arvutustega ühtlase kasutuse, arvestuslangi, küpsuslangi ning tagavara säilitamise stsenaariumite kohta. Just uuendusraiate mahtu on kasutatud ka raiestsenaariumite arvutamisel ja harvendusraied jäetud 2 milj tm igal juhul. Kogu raiemaht sõltub aga stsenaariumite spetsiifikast ja vajab põhjalikumat mõjuhindamist. Lisame stsenaariumitesse ka võimaliku harvendusraiate mahu. Kogu raiemahtude käsitlust tuleb kindlasti arutada juhtkogus.</p>
		ELTÜ		<p>Arengustsenaariumites on toodud raiemahud uuendusraietest, aga kui suured on siis tegelikud raiemahud?</p>	Ettepanek puudub	<p>Stsenaariumite raiemahud põhinevad huvirühmade poolt esitatud ettepanekutel kombinatsioonis KAURI arvutustega ühtlase kasutuse, arvestuslangi, küpsuslangi ning tagavara säilitamise stsenaariumite kohta. Just uuendusraiate mahtu on kasutatud ka raiestsenaariumite arvutamisel ja harvendusraied jäetud 2 milj tm igal juhul. Kogu raiemaht sõltub aga stsenaariumite spetsiifikast ja vajab põhjalikumat mõjuhindamist. Lisame stsenaariumitesse ka võimaliku harvendusraiate mahu. Kogu raiemahtude käsitlust tuleb kindlasti arutada juhtkogus</p>

EMA	<p>1. R: Teeme ettepaneku eemaldada käesolevast lõigust esimene lause: Metsi majandatakse aktiivselt, et tagada metsaomanike sissetulek ja puidutööstuse toorme vajadus</p> <p>2. K: Seega teeme ettepaneku lause viimane poolt eemaldada: mõnevõrra suureneb sanitaarraiate maht</p> <p>3. I: Teeme ettepaneku parandada antud lõiku järgnevalt: elurikkuse säilimise tagamiseks, mis arvestaks kohaliku keskkonna eripäradega, on tulundusmetsade säilikpuude ja surnud puidu (minimaalsete) raiejärgsete koguste regulatsioone muudetud nii raiete teostajatele kui kodanikele paremini arusaadavaks ja selgemalt järgitavateks.</p>	<p>1. R: Milliseid majandamisvõtteid on silmas peetud ja kuidas erineks olukord tänasest? Kui soovitakse kasutada majandamisvõtteid, "mis arvestavad avaliku keskkonna esteetilis-emotsionaalse väärtuse säilitamisega ning kultuuriväärtuste esiletoomisega", siis tähendab see ühtlasi ka kohaliku kogukonna kaasamist raiete planeerimisse. Meie kodanikuühenduse kogemus näitab valdavalt, et kohalikud kogukonnad soovivad lageraietele alternatiivide otsimist (ka raiemahtude langemise hinnaga) kas kogukondliku püsimeetanduse või looduskaitsete meetmete läbi (sõltuvalt metsa iseloomust ja kogukonna soovist/vajadustest lähtudes).</p> <p>R: kas ja millisel määral ning millistel tingimustel saab võimalikuks kohalike enamasti esinev soov metsa majandamisest välja jätta – looduslikule arengule –, mis ühtib ka ökoloogiliste eesmärkide edendamiseks?</p> <p>R: arengukava keskmine aastane uuendusraie maht on liiga kõrge, samuti ei ole koguraimahu puhul keskmist ega ülempiiri välja toodud (meie hinnangul raiutakse näiteks riigimaadel umbes veerand puidust sanitaarraiega). Ka on ebaselge, mis meetmetega selle keskmise hoidmist tagatakse. Sellist raiemahtu ei saa arengukava poolt seatud eesmärkidega (milleks on eelkõige meie metsapoliitika jätkusuutlikkus ja kõigi metsa väärtuste ühtlane hoidmine) kuidagi ühildada.</p> <p>2. K: Miks sanitaarraiate maht suureneb? Meie hinnangul on tegemist põhjendamata eeldusega, kuna just liigirikkamad ja mitmekesisema mullastikulise mikroflooraga metsad on seenhaigustele ja ka teistele metsakahjustustele suurema vastupanuvõimega, kui intensiivselt majandatud, ühevanuselised ja üheliigilised puistud.</p> <p>3. I: kui siin oleks jutt raiemahu ülempiirist üldse, mitte pelgalt uuendusraie keskmisest, siis peaksid mõned spetsialistid seda mõõndavaks. Teised jälle leiaksid, et tuleb kompenseerida ka käesoleval kümnendil aset leidnud üleraie, millele jõuab kõige lähemale vaid KARU stsenaarium.</p> <p>I: Mida see tähendab, et regulatsioone on "paindlikumaks" muudetud, "arvestades metsamaa järjepidevust, metsa elupaigatüüpi ja keskkonda"? Kas „muudetud paindlikumaks“ tähendab „diferentseeritud vastavalt ära toodud tunnustele?“ Tähendab see, et ökoloogiliselt vähemväärtuslikus puistus rakendatakse rohkem või vähem kompensatsioonimeetmeid? Milliste põhjendustega? Hetkel on probleeme just sellega, et raielankidele jäetakse vähe kvaliteetseid seemne- ja/või säilikipuid, kuna enamasti jäetakse kohustusliku hulga säilikipuudeks ja ka surnud puiduks just kõige halvem puit (metsamajanduslikus ehk puidutululises mõttes), aga mitte parim osa metsa ja elurikkuse seisukohalt vaadatuna.</p> <p>4.H: 17,7 miljoni tihumeetrine keskmine aastane uuendusraie maht viib kohaliku metsatööstuse ning kohalikul toormel baseeruva puidutööstuse kokkutõmbumiseni lähema mõnekümne aasta jooksul, kusjuures esmajoones hakkavad kannatama väikesed ettevõtted. Selle protsessi mõjud vajavad täiendavat hindamist.</p> <p>5. ÜS: kolm koostatud arengukava versiooni (HUNT, REBANE ja ILVES) projitseerivad raiemahte, mis lähevad selle eesmärgiga (ja kliimaeesmärgiga) vastuollu. Samuti pole isegi proovitud lähtuda printsiibist „mida intensiivsem raie, seda ulatuslikumad looduskaitsete kompensatsioonimeetmed“, ehkki seegi ei tagaks eesmärkide täitmist.</p>	<p>1.Mitte arvestatud</p> <p>2.Mitte arvestatud</p> <p>3.Mitte arvestatud</p> <p>4.Arvestatud</p> <p>5.Ettepanek puudub</p>	<p>1. Aktiivne metsade majandamine tähendab seda, et metsade majandamisel inimene sekkub, mitte ei jäta metsa looduslikule arengule. Ka avalikuks metsakasutuseks on pigem vajalik metsade aktiivne majandamine erinevas ulatuses. Millisel viisil lisaks stsenaariumis toodule metsaomanik metsa majandab, oleneb kokkulepetest kogukondadega. Kohalikud omavalitsused koos kogukondadega osalevad aktiivsemalt planeerimisprotsessis – läbi selle saavadki kogukonnad kaasa rääkida, nii nagu huvirühmade aruteludes kokku lepiti.</p> <p>2. Järeldus on tehtud koos teadlastega. 10 aasta jooksul ei jõua tekkida liigirikkamad ja mitmekesisema mullastikulise mikroflooraga metsad, mistõttu võib eeldada, et sanitaarraie maht kasvab.</p> <p>Täpsem teave peaks tulema KSH ja muude oluliste mõjude hindamise käigus.</p> <p>3. Ettepaneku esindajal puuduvad põhjendused üleraie käsitlemiseks ja ei ole selge, millistel alustel seda väidetakse. Käesoleval kümnendil ei ole raiutud ei üle juurdekasvu ega ka rohkem, kui MAK2020s kokku lepitud. Metsa tagavara on pidevalt suurenenud. Paindlikum regulatsioon tähendab seda, et majandamispiirangud on erinevad sõltuvalt loetletud tingimustest. Kompensatsioon sõltub sellest, kui suured on piirangud metsaomanikele ning detailides tuleb meetmed paika panna metsaseaduse muutmisel koos põhjaliku mõjuhinnanguga. Säilikipuid ja surnud puitu jäetakse lähtuvalt elustiku, mitte raiete teostajate ja kodanike vajadustest.</p> <p>4. Metsanduse arengukava eelnõu mõjusid erinevatele valdkondadele hinnatakse KSH ja muude oluliste mõjude hindamise käigus.</p> <p>5. Võtame teadmiseks Teie arvamuse. Finants- ja majandusinstrumentide all on välja toodud, et metsade elurikkuse säilimiseks luuakse eesmärgipärane motivatsioonisüsteem. Eesmärkide täitmist hinnatakse KSH ja muude oluliste mõjude hindamise käigus.</p>
EMPL	<p>K: Ettepanek on püsimeetandus kui alternatiivne metsamajandusviis kui Eesti oludesse mitesobiv kaalumise korraldada.</p>	<p>K: Juhime tähelepanu Eesti Maaülikooli teadlaste uuringutele püsimeetanduse majandamise kohta, mis näitavad, et need ei ole Eesti oludes jätkusuutlikud metsakasvatuse võtted.</p>	<p>Mitte arvestatud</p>	<p>Püsimeetanduse majandamine on stsenaariumispetsiifiline, toodud ka metsaseaduses ja selle lauseline väljajätmine ei ole selles arutelude järgus põhjendatud. Jätkusuutlikkust hinnatakse KSH ja muude oluliste mõjude hindamise käigus.</p>

EMT AÜ	R: peaks olema sõnastatud ilma võimalusest jätta säilikribasid avaliku kasutusega teede äärtesse, asendades see ohutu kaugusega ehk siis järgnevalt: „Uuendusraietel jäetakse lageraietes säilikpuid gruppidega, mis võimalusel koosnevad erinevatest puuliikidest, jäädes avaliku kasutusega teedest ohutusse kaugusse”.	R: Metsanduse arengustsenaariumites ei tohiks olla sõnastusi või väiteid, mis teoksaamisel võiksid ohustada tavakodanike elu ja tervist. Hetkel on 1. arengustsenaariumis (Rebane) selline sõnastus: „Uuendusraietel jäetakse lageraietes säilikpuid gruppidega, mis võimalusel koosnevad erinevatest puuliikidest, ning hakatakse rakendama ka säilikribade jätmist avaliku kasutusega teede servadesse (riba laius sõltub tee laius-/tähtsusastmest).” Tegelikult tähendab säilikribade jätmise lageraie järgselt teede äärtesse seda, et seni tuule mõju eest kaitstud puude riba jääb mõlemalt poolt tuultele avatuks. Need puud muutuvad tuuleilidele eriti haavatavaks ning teele kukkudes ohustavad otseselt liiklejad.	Arvestatud osaliselt	Vastavalt ehitusseadustikule on tee piiranguvööndis lageraie keelatud ka praegu, kui omanik selleks luba ei anna. R stsenaariumis laiendatakse seda kujule, et teede ääres jäetakse säilikribad. Täiendame sõnastust, et tuleb arvestada ka ohutusega. Ribade jätmise mõjud hinnatakse mõjude hindamisel.
TÜ, Asko Lõhmus	1. Lisada ÜS Rst: jätta „lageraietes säilikpuid gruppidega“ 4. K: segaselt on esitatud lageraie küsimus, koguni kolme eri punktina („Uuendusraieid võib teostada ainult tulundusmetsades ja nende tingimused on muudetud piiravamaks. Lageraie on keelatud, v.a. väikesepindalised lageraied uudismetsamaadel. Kasutatakse oluliselt vähem suurepinnalisi uuendusraieid, sh lageraied on asendunud alternatiivsete raievõtetega nagu turberaieid ja püsimeetsana majandamine.“). Minu meelest tuleks jätta kolmas lause ja täiendada seda fraasiga teisest, s.t lageraied põlisel metsamaal on (suuresti?) asendatud... jne.	1. mis muuhulgas ka raietööde lihtsama logistika ja puude parema ellujäämise kaudu on minu meelest jällegi üldkasutatav. 2. H: küpsusvanusest tuletatud keskmise raiemahu (uuendusraieid 17,7 milj m ³ /a, lisaks muud raied) puhul ei ole tabelis kirjeldatud olukord lihtsalt võimalik. Näiteks pole võimalik, et pikas perspektiivis oleks sel juhul metsade süsinikuvaru suurenenud (pkt. 1.4) või et saab „säilitada“ surnud puidu (praegust) kogust (pkt. 4.5). Küsitav on vastavus punkti 2.5 ühisstsenaariumiga („Metsa korraldamisel ning planeerimisel võetakse arvesse ökosüsteemiteenuseid“), juba kirjelduse tasemel on vastuolus punkt 4.7 (kui killustatus suureneb, siis kuidas on baastase saavutatud?) ning lausa ebaausaks turundamisvõtteks kvalifitseerub „Metsasaaduste turustamise argumendina on keskkonnasõbraliku metsamajandamise märgiseks metsade kaasajastatud kriteeriumidega sertifitseerimine“ (Teave ja kommunikatsioon). Üsna ilmne on vastuolu ka punktiga 4.8, ehkki lahter on tühjaks jäetud (üsna ilmne on, et haruldaste liikide seisund Hundi puhul halveneb). Kas majanduse parim areng ja innovatsioon ikka toimuksid lähikümnenendi raiemahtude maksimeerimise kaudu. 3. R: Kas näiteks stsenaariumi Rebane eesmärgid on ikka saavutatavad arvestuslangi põhimõttel raiete planeerimisega ja kuidas erametsades arvestuslanki rakendada? 5. I: minu esialgsete arvutuste kohaselt moodustab llvese keskseks mõisteks olev järjepidev metsamaa umbes 70% praegusest metsamaast. Uudismetsamaa seega umbes 30%.	1.Arvestatud 2.Ettepanek puudub 3.Ettepanek puudub 4. Ettepanek ebaselge 5. Ettepanek puudub	1. Säilikpuude jätmise gruppidega ei ole vastuolus ühegi stsenaariumiga ning lisatakse ÜSi sõnastuses: „Lageraietes jäetakse säilikpuid gruppidega, mis võimalusel koosnevad erinevatest puuliikidest.“ Ja kustutatakse stsenaariumist R. 2. Kogu raiemahu temaatika vajab põhimõttelist arutelu juhtkogu (sh, kuidas raiemaht peaks seatama). Vastuolud peaks välja tulema ka mõjude hindamisel. Punktis 1.4 käsitletakse metsade süsinikuvaru komplekselt, koos sidumisvõime suurenemise ja kompenseerivate meetmetega. Punktis 4.5 on öeldud, et tulundusmetsas surnud puidu koguse säilitamiseks on sel juhul vaja kasutusele võtta lisameetmed. Järgnevates punktides ei ole baastaset seatud (ühisstsenaarium ei ole baasstsenaarium). Sertifitseeritud metsi majandab omanik vastavalt sertifikaadile, kus võib olla lisaks täiendavad kohustusi, nagu ka täna. Haruldaste metsaliikide taastamiseks lisameetmete väljatöötamist näeb ette ÜS ja see kehtib ka stsenaariumis H. Läbivalt kehtib ka siin edasistes etappides KSH ja muude oluliste mõjude hindamine ja selle tulemusel MAK2030 eelnõu korrigeerimine. 3. Tegemist on raiestsenaariumi arvutamiseks võetud eeldusega. Küsimus, milliste meetmetega saavutatakse stsenaariumis soovitud eesmärk, kehtib iga raiemahu juures ja vajab edasist arutelu. 4. K stsenaariumis on kirjeldatud majandamisvõtteid erinevates metsakategooriates. Kuna seniseid piiranguid muudetakse oluliselt, siis on vaja need selgelt välja tuua. Ajalooliselt järjepidev metsamaa ja põline metsamaa jm mõisted, samuti detailsed meetmed vajavad arutelu juhtkogu. 5. Võtame teadmiseks. Meile ei ole täpselt teada, kui suur osa on ajalooliselt järjepidev metsamaa ning hinnangud varieeruvad vahemikus 40-70%. Arvestame asjaoluga, et seetõttu on ka juhtkogu arutelud raskendatud.

		EPKK	<p>1. R: Kõigil raietel säilitatakse looduselemente ja visuaalselt tähelepanu tõmbavaid puid. Raietele võivad kehtida ka ajutised ja/või piirkondlikud erisused.</p> <p>2. K: ei nõustu: Uuendusraieid võib teostada ainult tulundusmetsades ja nende tingimused on muudetud piiravamaks.</p> <p>Ei nõustu: Lageraie on keelatud, v.a. väikesepindalised lageraied uudismetsamaadel.</p> <p>Ei nõustu: Kasutatakse oluliselt vähem suurepinnalisi uuendusraieid, sh lageraied on asendunud alternatiivsete raievõtetega nagu turberaied ja püsimeetsana majandamine.</p> <p>Ei nõustu: Püsimeetsana majandatakse kaitstavaid metsi (v.a. kujundusraieid), rekreatsiooniliselt olulisi metsi ning vääriselupaikade ja väikesepinnaliste kaitsealade vahetus naabruses paiknevaid metsi (puhveraladel).</p> <p>Ei nõustu: Keelatud on raietega puhtpuistute kujundamine.</p> <p>3. I: Uuendusraie pindala väheneb, eelkõige suurepinnaliste lageraie vähenemise arvelt ning põhineb ühtlasel kasutusel.</p> <p>Ei nõustu: Metsa majandamise piirangud on erinevad sõltuvalt metsamaa järjepidevusest.</p> <p>Ei nõustu: Järjepideval metsamaal kasutatakse mitmekesiseid raievõtteid, uuendusraieid on hajutatud ja väikesepindalised.</p> <p>Ei nõustu: Tulundusmetsades on säilikpuude ja surnud puidu raiejärgsete koguste regulatsioone muudetud arvestades metsamaa järjepidevust, metsa elupaigatüüpi ja keskkonda.</p>	<p>1. R: Tähelepanu tõmbavad puud on üldreeglina kõverad, mitmeharulised jms majanduslikust seisukohast genofondi kahjustavad. Seetõttu ei saa nõustuda kõigil raietel selliste puude jätmisega.</p> <p>Arengukavas tuleks vältida erisuste kehtestamist, seda on võimalik teha kaitse-eeskirjade jms.</p> <p>2. K: <u>Antud lahendused ei ole reaalsed.</u> Kõik kirjeldused piiravad oluliselt majandusmetsade kasutust ning on oma kirjelduselt sarnased kaitstavate metsade majandamise reeglitele, seetõttu ei saa nendega nõustuda. Ei saa nõustuda lisaks juba olemasolevatele piiranguladele puhverala rakendamisega, mis tõenäoliselt seab piiranguvööndiga sarnased piirangud.</p> <p>3. I: Järjepideva metsamaa mõiste sissetoomine hägustab veelgi enam metsade kasutamise ja piirangute arusaadavust. Kas on andmeid, millise osa metsamaadest selle mõiste alla minevad metsad moodustava? Ilma sellise informatsioonita ei ole võimalik seda arengukava versioonina kasutada.</p> <p>Suuremahulised uuendusraieid on lubatud ainult uudismetsamaadel. Missugune on suuremahuline uuendusraie? Vältida tuleb mitmetimõistetavate, tavametsanduses mitte-kasutatavate terminite kasutamist.</p> <p>Uuendusraie pindala vähendamine ei saa olla eesmärk omaette.</p> <p>Ilma informatsioonita järjepideva metsamaa kohta ei ole võimalik seda arengukava versioonina kasutada.</p>	<p>1. Mitte arvestatud</p> <p>2. Ettepanek puudub</p> <p>3. Arvestatud sisuliselt</p>	<p>1. Tegemist ei ole majanduslikust vajadusest lähtuva tingimusega. Sarnaselt ei pea ka säilikpuu olema majanduslikult kõige sobivam puu, mistõttu ei ole põhjendatud selle punkti välja jätmise. Ajutised ja/või piirkondlikud erisused saavad olla kehtestatud KOV planeeringutega ja metsaomanikega kokku leppides, ei ole põhjust selle välja jätmiseks.</p> <p>2. Võtame seisukoha teadmiseks.</p> <p>3. Sõnastust ei kohendata, kuid mõisted vajavad edasist arutelu. Arengustsenaariumite koostamises osalenud teadlase praegune ettepanek on kasutada I stsenaariumis ajalooliselt järjepideval metsamaal lageraie piiranguks 2 ha. Praegu ei ole ka täpselt teada, kui suur osa on ajalooliselt järjepidev metsamaa ning hinnangud varieeruvad vahemikus 40-70%. Arvestame asjaoluga, et seetõttu on ka juhtkogu arutelud raskendatud, kuid tervet stsenaariumit kõrvale ei jäta.</p>
3.2	Ümar puit	EEML	<p>Lisada ÜS: Eelistatakse metsast saadava biomassi kohapealset kasutamist.</p>		Arvestud osaliselt	<p>Huvirühmade aruteludes lepiti kokku järgmine: Metsandussektori lisandväärtuse potentsiaali tõstmiseks luuakse võimalused puiduressursi, sh madalakvaliteedilise ja ümarpuidu, kohapealseks väärindamiseks ja mitmekülgeks kasutamiseks. ÜSi punkti 6.7. lisatakse selle põhjal järgmine eesmärk: Tööstuse ja teaduse koostöös on leitud uusi võimalusi puiduressursi, sh ümarpuidu ja madalakvaliteedilise ressursi kohapealseks väärindamiseks ja mitmekülgeks kasutamiseks, et tõsta metsandussektori lisandväärtuse potentsiaali. Sellega luuakse eeldused senisest suuremaks kohapealseks väärindamiseks.</p>

3.3	Mitte puidulised saadused	EEML	Lisada ÜS: Metsale lisandväärtuse loomise juures on olulisel kohal metsa mittepuiduliste ressursside kasutamine.		Arvestatud	ÜSi punkti 3.3 lisatakse „Metsale lisandväärtuse loomise juures on olulisel kohal metsa mittepuiduliste ressursside kasutamine.“
		EMA		ÜS: Metsa saadusi, sh nii puidulisi kui mitte-puidulisi saadusi, ja teenuseid kasutatakse jätkusuutlikult - kolm stsenaariumit (HUNT, REBANE ja ILVES) neljast ei võimalda selle eesmärgi täitmist; ka KARU stsenaariumis on „tagauks“ lahti jäetud sanitaarraiate pindala hüppeliseks suurendamiseks, piirates vaid uuendusraiate mahtu.	Ettepanek puudub	Jätkusuutlikkusele annab hinnangu KSH ja muude oluliste mõjude hindamine.
3.4	Teenused	EEML	Lisada ÜS: Kolmandate isikute poolt metsaga seotud teenuste pakkumisel (turism, korilus) arvestatakse eelkõige maaomanike huvidega.		Arvestatud osaliselt	Huvirühmade aruteludes lepiti ühiselt kokku, et kommertstegevus võib metsas toimuda vaid eelneva kokkuleppe alusel kolmanda isiku ja maaomaniku vahel. Selle sõnastuse baasil täiendatakse ÜSi punkti 6.1. sõnastusega „Kommertstegevuse metsas lepib kolmas isik maaomanikuga kokku.“
		ELTÜ		Arengustsenaariumite koostamisel kasutati teadlaste ja spetsialistide abi. Karus ja rebases on turismile pööratud suurt tähelepanu ja seetõttu tekkis küsimus, kas küsiti ka mõne selle ala asjatundja arvamust? K: on eraldi välja toodud jahiturismi arendamine. ELTÜ küll ei koonda jahiturismi ettevõtjaid, kuid milliseid jahilinde ja loomi meil selle stsenaariumi rakendamisel nii palju juurde tekkida võiks, et hakata neid rohkem küttima?	Ettepanek puudub	Stsenaarium ei näe ette jahiloomade arvukuse suurendamist, turismi saab suurendada rekreatiivse küttimise teatud vähendamisega arendamiseks jahiturismi ja see on jahiseltside ning maaomanike koostöökoht. Tegemist on võimalusega metsa mittepuidulisi väärtusi kasutada.
		EMA		R: loodusturismi arendamiseks oleks vaja riiklikku tuge sihtturundusele ning vaid püsimetsanduse võtetega majandatud metsa võrdlemisi suurtel aladel. Järelkult oleks vaja designeerida alasid loodusturismi aladeks, mille omanikele siis eeldatavasti hüvitataks vähemintensiivne majandamine mingisugusel moel. Kuna loodusturist ei jäta oma raha mitte ainult turismiettevõtjale, siis oleks otstarbekas, et lepingut ei sõlmita mitte metsaomaniku ja turismiettevõtja, vaid omaniku ja riigi vahel. Parim võimalus loodusturismi arendamiseks on Eestil küll juba mööda lastud, kuid see ei tähenda, et loodusturismisektorit ei peaks edasi arendama ning selle arengupotentsiaale taastama.	Ettepanek puudub	Huvirühmade aruteludes lepiti kokku, et metsa majandamise planeerimisel metsa kui elukeskkonnaga kasutakse ja arendatakse kohalikul tasemel planeerimisvõimalusi (üldplaneeringud, sh kõrge avaliku huviga alade käsitlemine planeeringutes. Selle põhjal on ÜSi täiendatud sõnastusega: „Metsa kui elukeskkonna planeerimisse ja arendamisse on kaasatud kodanikud ja kogukonnad läbi planeerimisprotsessi, sh käsitletakse planeeringutes ka kõrge avaliku huviga alasid.“ Seega saab läbi planeeringute suunata ka piirkondade maakasutust, sh turismi. Rebase stsenaarium näeb ka ette, et selleks arendatakse kohalike omavalitsuste võimekust (vt ÜSi „Institutsionaalne raamistik). Samuti lepiti ühiselt kokku, et kommertstegevus võib metsas toimuda vaid eelneva kokkuleppe alusel kolmanda isiku ja maaomaniku vahel, mille baasil täiendatakse ÜSi punkti 6.1.
		EPKK	R: Paljud ettevõtlikud inimesed metsaomanikud on leidnud võimaluse alustada loodusturismiteenuse ja muude metsa kasutusega seotud kõrvalteenuste pakkumisega. K: Areneb ja mitmekesisustub loodusturismi teenuste pakkumine kokkuleppel omanikuga, mh areneb ka jahindusturism.	R: Teenust ei saa pakkuda ilma selleks vahendeid omamata või kokkuleppeid sõlmimata. Arendada tuleb metsaomaniku ettevõtlikkust OMA MAAL teenuse pakkumiseks. Äri saab üles ehitada oma vahenditele, mitte teiste. Omanikuga kokkulepete sõlmimise kaudu saavad ka teised inimesed ettevõtlusega omaniku maal tegeleda. K: Teenuste pakkumine peab põhinema lepingulistel suhetel.	Arvestatud osaliselt	Metsa kõrvalkasutuse piiramine vaid metsaomanikega ei ole põhjendatud. Kokkuleppeid võivad teha ka teised. Huvirühmade aruteludes lepiti ühiselt kokku, et kommertstegevus võib metsas toimuda vaid eelneva kokkuleppe alusel kolmanda isiku ja maaomaniku vahel. Selle sõnastuse baasil täiendatakse ÜSi punkti 6.1. sõnastusega „Kommertstegevuse metsas lepib kolmas isik maaomanikuga kokku.“
C 4: Metsa ökosüsteemide bioloogilise mitmekesisuse säilitamine, kaitsmine ja asjakohane parendamine						
4.1	Metsad	EEML	Lisada ÜS: Puuliigilise koosseisu kujunemisel arvestatakse metsade		Mitte arvestatud	Puuliigiline koosseis on stsenaariumi spetsiifiline.

	puulii giline kooss eis		tootlikuse tagamise ning looduslike tingimustega. Raiete abil tagatakse metsade puuliigilise koosseisu mitmekesisus.			
		EPKK	1. I: ei nõustu: Homogeense tööstuspuidu tootmine on võimaldatud endistele mittemetsamaadele istutatud või kasvanud metsades.	1. I: Ei saa nõustuda, kui ei ole eelnevat analüüsi selle kohta, kas vajaliku puidu- koguse kasvatamine nendel aladel on üldse võimalik. Ka jääb arusaamatuks sõnastus Homogeense tööstuspuidu tootmine. Kasvatatakse puid, mitte ei toodeta puitu. 2. H: Metsade puuliigilises koosseisus tuleb eristada kaitstavaid metsi ja majandusmetsi, neid ei saa kokku panna. Majandusmetsas tuleb lähtuda parema tootlikkusega puuliikidest, et kompenseerida kaitstavatelt aladelt saamatajäänud ressurs.	1.Arvestatud 2.Mitte arvestatud	1. Nõustume, et vajab valideerimist mõjude hindamise käigus. Sõna „tootmine“ asendatakse sõnaga „kasvatamine“ 2. Tegemist on üldistusega kogu metsa puuliigilise struktuuri kohta. H stsenaariumis ongi fookuses parima tootlikkusega puuliigid. Kaitstavatel aladel reguleeritakse metsade majandamist kaitse-eeskirjadega, et tegevus ei kahjustaks kaitse-eesmärke.
4.2	Uuenemine	EEML	Lisada ÜS: Uuendamiseks kasutatakse kvaliteetset ja mitmekesist kultiveerimismaterjali, eelistatult looduslikke liike ja struktureeritakse uuendusalasid. Looduslikule uuenemisele jäetakse 40%.		Arvestatud osaliselt	ÜSi on lisatud sõnastus: „Metsade uuendamisel kasutatakse kvaliteetset kultiveerimismaterjali, mille olemasolu tagamiseks edendatakse kohalike metsataimede tootmist.“ Metsa uuendamine on stsenaariumipõhine. See mitu % tuleks jätta looduslikule uuenemisele ei ole huvirühmade poolt arutatud.
		TÜ, Asko Lõhmus	ÜS täpsustada: „looduslikud puud“ (kas mõeldakse omamaiseid puuliike või kohapeal kasvanud puuisendeid)	H: ühest küljest antakse metsandusotsused eeskätt metsaomanikele, kuid stsenaariumi eesmärki on kirjeldatud majanduse (tööstuse) vaatenurgast. Vajab põhjendamist, miks arvatakse, et need aastal 2030 kokku langevad.	Arvestatud	ÜSis on asendatud „looduslikud puud“ sõnadega „omamaiste puuliikide“
		EMTL	1. Lisada ÜS: RMK kasvatab metsaistutusmaterjali ainult riigimetsade uuendamise eesmärgil. 2. Lisada ÜS: Erametsaomanike metsaistutusmaterjali vajaduse rahuldavad kohalikud erataimlad nii tootmise kui tarnimise osas. 3. Lisada ÜS: Metsauuendustöödeks kasutamisel eelistatakse kohalikku päritolu ja kohalikult kohalikes erataimlates kasvatatud metsakultiveerimismaterjali. 4. Lisada ÜS: Keskkonnanriskide vähendamise eesmärgil luuakse metsakultiveerimismaterjali tarnijatele, kes tarnivad metsakultiveerimismaterjali, mis on kasvatatud täielikult või osaliselt väljaspool Eestit, täiendavad metsakultiveerimismaterjali Eesti keskkonnale vastavuse kontrollimehhanismid ja vastutus lõpptarbija ees. 5. Lisada ÜS: Väärtuslike metsageneetiliste ressursside säilitamine, heade kohalike geneetiliste ja pärilike omadustega metsakultiveerimismaterjali osatähtsuse suurendamine kasutatava kultiveerimismaterjali hulgas. Metsakultiveerimiseks ja metsaistutusmaterjali kasvatamiseks võimalikult heade pärilike ja tehniliste omadustega puuseemnete piisava	1. sarnane põhimõte on hetkel kehtivas arengukavas 2. põhimõte, kuidas rahuldatakse erametsaomanike nõudlus 3. kohaliku päritolu ja kohalikes erataimlates kasvatatav metsakultiveerimismaterjal allub perioodilisele järelvalvele. Väljaspool Eestit sissetoodava metsakultiveerimismaterjali kasvatusprotsessist puudub ülevaade ja sellega seoses on risk olla samas situatsioonis, mis on ilmnunud Leedus kasvatatud metsataimede osas ja mille tõttu ka ministri määrus nr.20 vastavalt sõnastati, et vältida võõra päritolu ja mujal kasvatatud metsataimedega kaasnevaid riske Eesti loodusele 4. kõige olulisem põhimõte, järgib keskkonnaõiguse kahte põhiprintsiipi - ettevaatusprintsip ja "saastaja maksab" printsip. Saastaja all peame silmas metsakultiveerimismaterjali vahendajat - ostab metsakultiveerimismaterjali vahendusfirmalt X, kes on registreeritud näiteks UK's (X on ostnud need omakorda Leedu ettevõttelt) ja müüb Eesti erametsaomanikule. Kui tegemist on meie keskkonnale mittevastava metsakultiveerimismaterjaliga peab vastutama kohalik vahendaja. Oluline on märkida, et kui luuakse uued kontrollimehhanismid, siis kaasatakse nende väljatöötamise juurde ka praktikud (Eesti metsataime tootjad). Ja veel on oluline teada, et millal neid mehhanisme hakatakse siis välja töötama? Kohe? 5. sarnane põhimõte on hetkel kehtivas arengukavas	1.Arvestatud 2.- 5. Arvestatud osaliselt	1. Vastavalt huvirühmade aruteludes saavutatud ühiste otsuste põhjal lisatakse ÜSi järgmine sõnastus: „Kvaliteetse kultiveerimismaterjali, sh seemnevaru tagamiseks toodab riigimetsa majandaja metsataimi riigimetsa tarbeks ja erasektor toodab erametsa jaoks.“ Ettepanekud 2.-4. on kohati liiga detailsed (ei arvesta stsenaariumite üldistustaset) või lähevad kaugemale kokkulepetest huvirühmade. Vastavalt huvirühmade aruteludes saavutatud ühiste otsuste põhjal lisatakse ÜSi järgmine sõnastus: „Metsade uuendamisel kasutatakse kvaliteetset kultiveerimismaterjali, mille olemasolu tagamiseks edendatakse kohalike metsataimede tootmist.“ Lisaks punktile 4.2 käsitletakse metsa geneetilist ressursi veel ka punktis 4.6. Sh on kirjeldatud järgmisi tegevusi: 5. Geneetiline ressurss on juba käsitletud ÜSi punktis 4.6 järgmiselt: „Kvaliteetse kultiveerimismaterjali ja seemnevaru tagamiseks on Eestis piisav seemne- ja istikuvaru heade omadustega varietetidest.“, „Kontrollitakse metsataimede kvaliteeti, rajatakse järglaskatseid ning uuritakse taimede päritolupiirkondade sobivust.“ ja „Metsapuude geneetilist mitmekesisust on analüüsitud ja vajadusel võetud kasutusele säilitavad meetmed.“ Need arvestavad üldisemalt mitmeid tehtud ettepanekuid, kuid samal ajal järgivad ka huvirühmade tehtud kokkuleppeid.

			varu tagamine. Puuseemnevaru peab arvestama erinevaid tootmistehnoloogiaid.			
		EPKK	R: Uuendamiseks kasutatakse kvaliteetset ja mitmekesist kultiveerimismaterjali, eelistatult looduslike liike ja struktureeritakse uuendusalasid.	R: Ei ole selge, mida uuendusala struktureerimise all mõeldakse.	Mitte arvestatud	Uuendusala struktureerimise all mõeldakse uuendusala alade uuendamist mitmekesisemalt (nt eri puuliigi gruppidega). Eesti metsamaastiku keskkond on väga varieeruv (erinev niiskusrežiim ja mullatüüp). R ja eriti I stsenaariumis on visuaalne ja ökoloogiline mosaiiksus ning ka mitmekesisus oluline, mistõttu saab suuremaid nt lageraiealasid kunstlikult või siis keskkonda arvestavalt struktureerida.
4.4	Võõrp uuliigi d	EEML	Lisada ÜS: Lõunapoolsete lehtpuuliikide katsetamine- pöök, metskirss jne.		Arvestatud sisuliselt	Punktis 4.4 on põhimõte, et uuritud on võõrpuuliikide kasvatamise võimalusi kliimamuutustega kohanemiseks ja nende leevendamiseks, sh nende mõju üldisele elurikkusele. Samuti on punktis 4.6 kajastatud päritolupiirkondade sobivuse uurimine.
		EMA		H: milline seisukoht huvirühmade aruteludelt toetab võõrpuuliikide kasutusele võtmise ettepanekut? Meie hinnangul on enamus väljendanud nii probleemide kaardistamise kui ka huvirühmade arutelude ajal võõrpuuliikide kasutusele võtmise vastaseid seisukohti	Ettepanek puudub	Huvirühmades on tõepoolest erimeelsus võõrpuuliikide kasutamises, mida on näha ka nt muidu ühises kokkuleppes: (Tulundusmetsas) /mõiste ei ole seadusega kehtestatud/ metsaressursi tõhusamaks kasutamiseks ja metsade tootlikkuse suurendamiseks uuendamiseks sobilike puuliikide kasutamine (kasvukohatüübist sõltuvalt, metsataimede parendus, ja [uute] majanduslikult perspektiivsete puuliikide uurimine jne)/nurksulgudes erimeelsus, sest ei soovi võõrpuuliikidega uuendamist ja soovitakse ka olemasolevate puuliikide uurimist, samas kliimamuutuste eesmärkide täitmise aspektist võib olla vajalik ka võõrpuuliike uurida. Samuti on huvirühmade arutelu saavutatud ühine kokkulepe: „Võõrliikide sissetoomisel lähtuda päritolust ja ettevaatusprintsipiist“. Seega on teemat stsenaariumispetsiifiliselt kajastatud.
		EPKK		H: ei nõustu: Metsauuendamisel kasutatakse ka võõrpuuliike lähtuvalt kehtivast regulatsioonist ja arvestades baasstsenaariumis viidatud uuringutulemusi. Puudub vajadus võõrpuuliikide sissetoomiseks. Võivad ohustada meie looduslike puuliike loodusliku levikut, kuna on agressiivsemad.	Mitte arvestatud	Huvirühmade arutelu saavutati kokkulepe, et võõrliikide sissetoomisel lähtuda päritolust ja ettevaatusprintsipiist. Seetõttu ka „Hundi“ stsenaariumis metsauuendamisel kasutatakse ka võõrpuuliike lähtuvalt kehtivast regulatsioonist ja arvestades baasstsenaariumis viidatud uuringutulemusi. Teatud võõrpuuliikide kasutamine metsa uuendamisel on ka täna lubatud (keskkonnaministri 01.07.2016 määrus nr 20 „Metsa uuendamisel kasutada lubatud kultiveerimismaterjali algmaterjali päritolu, kultiveerimismaterjali tarnimise ja turustamise nõuded“)
4.5	Surnu d puit	EEML	Lisada ÜS: Surnud puude kogus sõltub metsatüübist.		Mitte arvestatud	Tegemist on uue ettepanekuga, millel puudub põhjendus.

		EPKK	1. K: <u>Kaitstavatel aladel</u> surnud puidu kogus ja mitmekesisus kasvavad. 2. H: Surnud puidu koguse säilitamiseks või vähendamiseks tulundusmetsades on võetud kasutusele lisameetmeid.	1. K: Majandusmetsades piisab säilikpuude ehk elustiku mitmekesisuse tagamiseks jäetavatest puudest, mis peavad jääma raiealale. 2. H: Lisameetmeks saab olla ka surnud puidu koguse vähendamise vajadus.	1.Mitte arvestatud 2.Mitte arvestatud	1. K stsenaariumis kasvab tõenäoliselt surnud puidu kogus igal pool, mitte ainult kaitstavatel aladel, kuna majandamise piirangud selle stsenaariumis on kõige ulatuslikumad. 2. „Hundi“ stsenaariumi loogika on suunatud aktiivsemale majandamisele, mistõttu on elurikkuse säilitamiseks oluline, et mingis ulatuses surnud puidu kogus tulundusmetsades oleks olemas.
4.7	Metsa killustatus	EEML	Lisada ÜS: Rohevõrgustikud planeeritakse valla üldplaneeringu käigus.		Mitte arvestatud	Tulenevalt planeerimisseadusest on rohevõrgustik nii üleriigilise-, üld-, kui ka maakonnaplaneeringu objekt. Punkti 4.7 „Ühisstsenaariumi“ alla on kajastatud huvirühmade kokkulepe, et määratakse rohevõrgustiku mittefunktsionaalsed piirkonnad ja parandatakse nende kvaliteeti. Meetmed vajavad täpsustamist.
		EMA		H: Forest Europe poolt seatud eesmärkidega ehk metsaelustiku ja – elupaikade kaitse eesmärkidega, samuti metsanduse arengukavale seatud seadusandlikele ja ühiskondlikele ootustele säästvast metsandusest	Ettepanek puudub	H stsenaariumis on sõnastatud: „Kaitstavatele metsadele on seatud maksimaalne piirpindala, mis tagab minimaalsed tingimused metsade elurikkuse säilitamiseks.“
		EPKK	I: Rohevõrgustike planeerimisel lähtutakse eeskätt järjepidevast metsamaast, mis on aluseks ka erinevatele raiepiirangutele.	I: Ei näe vajadust kõigil juhtudel planeerida piiranguid, seda enam, et praegusel hetkel ülevaade järjepideva metsamaa suuruse ja paiknemise kohta puudub.	Arvestatud sisuliselt	Sõnastatud lause lõpp pärast koma järgmiselt: „mis on aluseks ala kasutusvõimalustele“.
4.8	Ohustatud metsaliigid	EEML	Lisada ÜS: Kaitsemetsade tüpoloogiline esindatus on saavutatud.		Mitte arvestatud	Tegemist on uue ettepanekuga ja ei ole teada huvirühmade arvamus selle kohta.
		EMPL	ÜS: VEPid - Ettepanek mitte kajastada kokku leppimata põhimõtet ühisstsenaariumis.	ÜS: Vääriselupaikade kaitse on osa looduskaitse terviklikust planeerimisest ...See punkt ei leidnud aruteludes konsensust. Huvirühmade arutelude protokollis on ta 10. probleemrühma eelviimase punktina toodud välja kui erimeelsus ja jäi ühiselt arutamata - Vääriselupaikade regulatsioon viia looduskaitse regulatsiooni alla.	Mitte arvestatud	Tegemist on arengustsenaariumite koostajate lisatud punktiga. Vääriselupaikade kaitsekontseptsioon vajab ühtlustamist looduskaitse põhimõtetega ja selgitamist, millist väärtust need omavad kogu looduskaitse kontseptsioonis. Näiteks riigimaal kaitstakse hulgaliselt vääriselupaiku, kuid kogu menetlemine ja kaitse alla võtmine ei läbi sarnast protseduuri kui kaitstavad loodusobjektid, kuigi piirangud võivad olla isegi suuremad. Arvestades aga erimeelsust, on praegu stsenaariumitest kustutatud, kuid jätkuvalt on võimalik selle punkti all pikemalt arutada.
4.9	Kaitstav mets	EEML	Lisada ÜS: Kaitsemetsade laienemine toimub riigi omandis olevate maade arvel. Olemasolevate kaitsemetsade otstarbekuse hindamine.		Mitte arvestatud	Esimene osa ettepanekust on uus ettepanek, mille lisamiseks puudub selge põhjendus. Olemasolevate kaitse- ja laiema kaitstavate metsade otstarbekuse hindamist sisaldavad ÜSi tõstetud sõnastused: „Kaitstavate metsade pindala ja paigutus on teaduspõhiselt määratud arvestades elurikkuse seire ning elupaikade ja kaitsealade funktsionaalsuse uuringutega.“ ja „Looduskaitse planeerimine on paindlikum ja tõhusam“ ning ÜS punkti „Teave ja kommunikatsiooni“ on täiendatud järgmiselt: „Läbi on viidud elupaikade ja kaitstavate metsade funktsionaalsuse audit.“

ELTÜ		kliimaeesmärkide täitmisele on pööratud rohkem tähelepanu kui loodusliku mitmekesisuse kadumisele. ELTÜ arvates on loodusliku mitmekesisuse kiire vähenemine vähemalt sama oluline globaalne probleem kui kliimamuutused. Elurikkuse kaoga on Eesti metsandusel otsesed seosed.	Ettepanek puudub	Võtame teadmiseks. Samas on ÜSis sõnastatud, et kaitstavad metsad tagavad minimaalsed tingimused metsade elurikkuse säilitamiseks ja tuleb arvestada, et lisaks metsanduse arengukavale koostab Keskkonnaministeerium 2020. aastal ka keskkonna arengukava.
EMPL	<p>ÜS: Ettepanek muuta antud lauset ühisstsenaariumis järgmiselt (on 12.probleemrühmas leitud konsensus): „Metsamajanduse pikaajalise visiooni loomiseks ja investeerimiskeskonna selguse tagamiseks ja kindluse suurendamiseks muudetakse looduskaitse planeerimine paindlikumaks ja tõhusamaks (piirangute planeerimine lähtuvalt kvaliteedist, mitte kvantiteedist).“</p> <p>*Eelnev lause ei välista kaitstavate metsade kogupindala vähenemise ega saa olla põhjuseks algse väite (kaitstavate metsade kogupindala ei vähene) lisamiseks ühisstsenaariumisse.</p> <p>Kaitstavate metsade kogupindala ei vähene. Kuna tegemist on 2. probleemiderühma erimeelsustega, siis ei sobi see seisukoht oma olemuselt ühisstsenaariumisse.</p> <p>Kuivõrd ühisstsenaariumi koostamise selgituses on välja toodud, et ühisosasse võivad kuuluda ka universaalsed teemad, siis teeme ettepaneku tõsta järgnev lause stsenaariumist Hunt ühisstsenaariumisse:</p> <p>„Kaitstavate metsade pindala ja paigutuse optimaalsuse teadmispõhiseks määramiseks on läbi viidud metsa elupaikade ja metsakaitsealade funktsionaalsuse audit, seejuures arvestatakse ka riigi võimekust kompensatsioonide tagamisel.“</p>	<p>Lisaks peab EMPL oluliseks, et:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piirangud tuleb vastavusse viia kaitstava liigi olukorraga hetkel. Selgitada, kas kaitstav objekt (territoorium, elupaik) on veel alles või pole enam ohustatud, vajab teistsugust või enam ei vaja üldse kaitset. • Kaitstavatele metsadele seada pindalaline piirang. Uue kaitseala loomisel, selle pindala võrra olemasolevat kaitseala vähendada. • Viiakse läbi inventuur ning viiakse rangelt kaitstavate metsade pindala kooskõlla regiooni keskmisega. 	Arvestatud osaliselt	<p>H stsenaariumist on tõstetud ÜSi: „Kaitstavate metsade pindala ja paigutus on teaduspõhiselt määratud arvestades elurikkuse seire ning elupaikade ja kaitsealade funktsionaalsuse uuringutega“.</p> <p>ÜSi on lisatud ka huvirühmade kokkulepe: „Looduskaitse planeerimine on paindlikum ja tõhusam“ ning kustutatud sõnastus „Kaitstavate metsade kogupindala ei vähene“.</p> <p>ÜS punkti „Teave ja kommunikatsiooni“ on täiendatud järgmiselt: „Läbi on viidud elupaikade ja kaitstavate metsade funktsionaalsuse audit.“</p>
EMTAÜ	<p>ÜS: stsenaariumi spetsiifiline.</p> <p>R: Kaitsemetsade, rangelt kaitstavate ja tulundusmetsade osakaalud hoitakse stabiilsena. (viide 16.mai protokollile).</p> <p>K: Kaitsemetsade pindala võib suurendada metsasertifitseerimisest ja vabatahtlikust kaitsest tulenevalt ning võimalikest lisanduvatest vääriselupaikadest ja looduslikest pühapaikadest. Rangelt kaitstavatele aladele ülempiiri ei seata (viide: 6.mai</p>	<p>mitte üheski pakutud stsenaariumis pole märgitud, et kaitsealuste maade pind väheneks või hoitakse stabiilsena, nagu saadi sisendid huvirühmade koosolekutelt. <u>Huvirühmade koosolekute protokollides puudub sõnum, et kaitsealuse metsa pindala peab suurenema.</u> Samuti ei loe protokollidest välja ühisstsenaariumisse konsensuslikuna pakutud „kaitsemetsade pindala ei vähene“. Seega sellist väidet ühisstsenaariumisse kindlasti esitada ei saa. Samuti on esimeses arengustsenaariumis hetkel kirjas, et kaitsealune pind peaks kasvama avaliku kasutusega maa arvelt. Seda pole üheski huvirühmade arutusel märgitud. Ka see ei saa olla üheks arengustsenaariumi osaks.</p>	Arvestatud osaliselt	<p>ÜS täiendatud sõnastusega: „Kaitstavate metsade pindala ja paigutus on teaduspõhiselt määratud arvestades elurikkuse seire ning elupaikade ja kaitsealade funktsionaalsuse uuringutega“. ÜS punkti „Teave ja kommunikatsiooni“ on täiendatud järgmiselt: „Läbi on viidud elupaikade ja kaitstavate metsade funktsionaalsuse audit.“ Need võimaldavad vajaduse põhiselt nii kaitstavate metsade kogupindala suurenemist kui vähendamist ning arvestavad ÜSi kaudu enamuste siin toodud stsenaariumispetsiifiliste ettepanekutega.</p>

			<p>protokoll ning kokkulepped VEP ja looduslike pühapaikade inventuurist).</p> <p>I: Vähendatakse metsade kaitsmise kvantiteeti ja suurendatakse kvaliteeti. Metsade kaitsmise kvantiteedi vähendamiseks tehakse rangelt kaitstavatele metsadele analüüs, ning need, mis ei oma suurt kaitsealust väärtust, nendelt piirangud eemaldatakse. Kaitsmise kvaliteedi tõstmiseks teostatakse vääriselupaikade ja looduslike pühapaikade inventuur ning nendest väärtuslikumad määratakse omanikele kompenseerimise teel kaitse alla (21.mai ja 16.mai protokollid).</p> <p>H: Aktiivse metsanduse osakaalu tõstetakse. Range kaitse all olevatele aladele seatakse mahuline ülempiir nt 230 tuhat ha metsamaast (viide: 16.mai ja 17.mai protokoll).</p>			<p>ÜSist on kustutatud sõnastus „Kaitstavate metsade kogupindala ei vähene.“</p> <p>I stsenaariumis sõnastatud “Metsade looduskaitse laieneb peamiselt avaliku kasutusõigusega metsade arvelt.” on arengustsenaariumite koostamisel lisatud täiendus, mis arvestab stsenaariumis esitatud teisi väiteid ja on pigem mõju kui eesmärk. Vääriselupaikade inventeerimine on kirjas ÜSis punktis „Teave ja kommunikatsioon“.</p> <p>H stsenaariumi on täiendatud sõnastusega: „Kaitstavatele metsadele on seatud maksimaalne piirpindala, mis tagab minimaalsed tingimused metsade elurikkuse säilitamiseks.“. Näite 230 tuhat a lisamine ei ole põhjendatud.</p>
		EPKK	<p>1. ÜS: Kaitstavate metsade kogupindala ei vähene. muutu.</p> <p>2. K: ei nõustu: Kaitstavate metsade pindala on suurenenud ja nendevahelisse tulundusmetsa on hajutatud metsaelupaikade ja vääriselupaikade kui rohekoridoride sõlmpunktidenä toimiv võrgustik.</p> <p>3. I: ei nõustu: Kaitsealuse metsa pindala on suurenenud.</p>	<p>1. ÜS: Kaitsealadel on vajalik läbi viia uuring, kas senine kaitsekord on kaitse-eesmärki täitnud. Nt Kõrvemaa Maastikukaitsealal seletuskirjas on välja toodud, et senised kaitsemeetmed ei ole taganud kaitse-eesmärki. Ei saa nõustuda kaitstavate alade suurendamisega ilma eelnevalt väljatöötatud toimivate kaitsemeetmeteta.</p> <p>2. Kaitstavate metsade pindala on SMI 2018 a andmete alusel kokku 26,4%, sellest rangelt kaitstavaid metsi 13,2%, 2019 a alguses lisandub veelgi kaitsealuseid metsi ligi 27000 ha. Sellest tulenevalt ei näe vajadust kaitsealuste metsade pindala suurendamiseks.</p> <p>3. Kaitstavate metsade pindala on SMI 2018 a andmete alusel kokku 26,4%, sellest rangelt kaitstavaid metsi 13,2%, 2019 a alguses lisandub veelgi kaitsealuseid metsi ligi 27000 ha. Sellest tulenevalt ei näe vajadust kaitsealauste metsade pindala suurendamiseks</p>	<p>1.Arvestatud sisuliselt</p> <p>2.Arvestatud sisuliselt</p> <p>3.Arvestatud</p>	<p>1. ÜS täiendatud järgmiselt: „Kaitstavate metsade pindala ja paigutus on teaduspõhiselt määratud arvestades elurikkuse seire ning elupaikade ja kaitsealade funktsionaalsuse uuringutega“ ja „Looduskaitse planeerimine on paindlikum ja tõhusam“. ÜSist kustutatud sõnastus: „Kaitstavate metsade kogupindala ei vähene“.</p> <p>2. K sõnastus on muudetud järgmiselt: „Kaitstavate metsade vahelisse tulundusmetsa on hajutatud metsaelupaikade ja vääriselupaikade kui rohekoridoride sõlmpunktidenä toimiv võrgustik.“</p> <p>3. I stsenaariumist on kustutatud „Kaitsealuse metsa pindala on suurenenud“, kuna seda ei ole huvirühmade kokkulepetes eesmärgiks seatud.</p>
4.10	Enamlevinud metsalindude liigid	EEML	<p>Lisada ÜS: Riik töötab välja soovitud metsaomanikele linnustiku kaitse tõhustamiseks. Metsaomanikud kavandavad lindude pesitsusajal metsatöid vastavalt soovitudele.</p>		Mitte arvestatud	<p>Juhend on juba KeM poolt tellimisel ning ei vaja eraldi käsitlemist.</p>
		ELTÜ	<p>Lisada K/R: Kui eesmärk on oluliselt kasvatada tulu sissetulevalt loodusturismilt, siis peaks metsandust kohe algusest käsitlema koos jahindusega ja inimpeelike liikide puhul seadma külastushuvist lähtuvaid liikumis- ja muid piiranguid.</p>	<p>Korduvalt on juttu pesitsusaegsest turismirahust. Mis sellega mõeldud on, kas kevadeti keelata inimeste metsa minek, kui suures ulatuses, kellele? See mõiste vajab kindlasti täpset selgitust.</p> <p>K: Karu stsenaariumist võib välja lugeda, et turism vähendab oluliselt elurikkust ja selle väitega ELTÜ kindlasti nõustuda ei saa. Kui mets rekreatsiooni eesmärgil kaitse alla võtta, saab seal teha ka turismi ja meie hinnangul ei kannata oluliselt ka elurikkus, sest külastuse pärast võivad häiritud saada ainult mõned üksikud inimpeelgikud liigid.</p>	Mitte arvestatud	<p>K/R stsenaariumites tuleb arvestada, et sarnaselt muude metsa majanduslike kasutuste suurenemisega peab ka turismi korral arvestama piirangutega, mida intensiivsem kasutus (suurenenud külastuskoormus) tekitab kas otsese tallamisena (taimestiku hävimine jms) või häirimisena (nt pesitsevad linnud). K stsenaariumis ei ole mets kaitse alla võetud rekreatsiooni eesmärgil.</p> <p>Turismirahu mõiste vajab edasist kokkulepet.</p>

		EMA	<p>1. Eeltoodust johtuvalt teeme ettepaneku teha üldine raierahu kohustuslikuks kõigile neljale stsenaariumile, vastasel juhul ei tagata uue arengukavaga meie metsanduse vastavust kehtivatele seadustele ja EU direktiividele.</p> <p>2. I: Teeme ettepaneku selle lauseosa eemaldamiseks selguse huvides: kuid kohustuslik kehtestamine ei ole vajalik, eeldades rohevõrgustiku toimimist</p>	<p>R: Kõnealune lõik jätab mulje, nagu kohalikud peaksid igas piirkonnas spetsiifiliselt vaeva nägema, et raierahu peetaks. Tegelikult täietakse raierahu meetmega Looduskaitseaduse ja Linnudirektiivi (nii eetilisi kui looduskaitse) eesmärke.</p> <p>I: Kuidas on raierahu pidamine või mitte pidamine seotud rohevõrgustiku toimimisega? Toimiv rohevõrgustik ei lahenda kevadsuviste raiete problemaatikat</p>	<p>1. Mitte arvestatud</p> <p>2. Mitte arvestatud</p>	<p>1. Raierahu on stsenaariumispetsiifiline ning üldpõhimõttena ei leidnud poolehoidu ka huvirühmade aruteludes.</p> <p>2. Tegemist on teadlaste lisandusega I stsenaariumis. Toimiv rohevõrgustik toetab linnustikku.</p>
		EPKK	<p>R: ei nõustu: Majandusmetsades rakendatakse avaliku huvi survele loodust toetavaid ajutisi piiranguid nagu näiteks nn linnurahu ja valitud elupaikades ka turismirahu.</p> <p>K: ei nõustu: Lindude ja ulukite pesitsuse ajal peetakse raierahu ja turismirahu kogu metsas.</p>	<p>Vajab väga üksikasjalist uuringut ning sotsiaal-majanduslikku analüüsi. Kuna pesitsusaeg hõlmab väga pikka perioodi, tuleb analüüsida piirangu mõju nii metsasektorile kui maaelule tervikuna.</p>	<p>Ettepanek puudub</p>	<p>Tegemist stsenaariumispetsiifiliste teemadega. R stsenaariumi puhul on kohalikel kogukondadel suur roll metsaraiete planeerimises. Selles stsenaariumis kasutatakse majandamisvõtteid, mis arvestavad avaliku keskkonna esteetilis-emotsionaalse väärtuse säilitamisega ning kultuuriväärtuste esiletoomisega, mis on osa puhkemajanduse, sh loodusturismiga seotud majandustegevuse väärtuspakkumisest. Seega ka loodust toetavaid ajutisi piiranguid seatakse avaliku huvi survele.</p> <p>K stsenaariumi iseloomustab metsade kui kompleksse ökosüsteemi hoidmine, mis tähendab ka seda et luuakse soodsamad tingimused loomadele, lindudele.</p>

C 5: Kaitsefunktsioonide (eelkõige mulla ja vee) säilitamine ja sobilik edendamine

5.1	Kaitse funktsiooniga metsad (muld, vesi jm ökosüsteemi funktsioonid; taristu ja majandavad loodusressid)	EMA		<p>H: pole võimalik "toetada" elurikkuse kaitset rohevõrgustiku abil, kui eelnevalt on väidetud, et looduslähedaste metsade osakaal väheneb ja killustatus suureneb, kuna just see tähendabki pikemalt välja kirjutatuna rohevõrgustiku toimimise halvenemist</p> <p>ÜS: kas see tähendab kaitsemetsa kategooriate taastamist vastavalt Forest Europe kriteeriumile 5?</p>	<p>Ettepanek puudub</p>	<p>Rohevõrgustikuna ei ole siin käsitletud tervet metsa ja killustatust hinnatakse terve metsa kohta.</p> <p>Metsakategooriad on varasemalt olnud metsaseaduses defineeritud. Siin dokumendis kasutatakse KAURi aastaraamatus Mets 2018 kasutatud definitsioone, mis seaduses defineeritud ei ole. Kaitsefunktsiooniga metsad ei ole aga ka aastaraamatus defineeritud. Seetõttu võib olla vaja mõistete selgitamist ja mõningat defineerimist. Praegu on lisatud mõistetes puuduolev definitsioon kaitstav mets.</p>
-----	--	-----	--	--	-------------------------	---

C 6: Teiste sotsiaalmajanduslike funktsioonide ja tingimuste säilitamine

6.1	Metsa omand	EEML	<p>Lisada ÜS: Metsaomandi kasutamisele täiendavate piirangute kehtestamine saab toimuda ainult metsaomanike nõusolekul tema seatud tingimuste täitmise korral.</p>		<p>Arvestatud osaliselt</p>	<p>ÜS punkti 6.1 lisatakse huvirühmade ühine kokkulepe: „Kommertstegevuse metsas lepib kolmas isik maaomanikuga kokku.“</p>
-----	-------------	------	--	--	-----------------------------	---

6.2	Metsandusektori panuse SKT-sse	EEML	Lisada ÜS: Metsasektor annab olulise panuse SKT-sse. Metsaomanike sissetulekuallikad metsast on mitmekesisunud.		Arvestatud täiendustega	ÜSi on teadlastega arutelu tulemusena lisatud järgnev sõnastus: „Metsasektor annab olulise panuse SKPsse, seejuures on eelisarendatud töötleva tööstuse lisandväärtuse tõstmine“. R-st viidud ÜSi „Metsaomanike sissetulekuallikad on mitmekesisunud“, kuna seda toetavad teised erinevates punktides toodud põhimõtted.
6.4	Investeeringud metsadesse ja metsanduse	EMA	R: Teeme ettepaneku täpsustava lauseosa lisamiseks: Head teed metsade vahel võimaldavad metsa tõhusalt majandada ning tagavad nii kohalike elanike läbipääsu kui laiemalt väärtustatud avaliku kasutuse ehk juurdepääsu metsas käimiseks (nt loodusturism, marjade, seente ja ravimtaimede korjamine enda tarbeks jms kasutus), <u>aga samal ajal on vaja silmas pidada, et rekreatiivses kasutuses olevate metsade äärde rajatud teid ei hakataks kasutama metsamajanduslikel eesmärkidel, kui selle tagajärjel metsade rekreatiivne ja ökoloogiline väärtus hävib</u>	R: enne maaparanduse arengu suunama hakkamist oleks meil vaja projektsiooni sellest, millised meie kliimatingimused järgmise kümne aasta jooksul umbes olema hakkavad. Eestis kui hõredalt asustatud riigis ei ole kaotsest vajadust loodust ümber kujundama hakata, et inimestel kusagil käia oleks. Kui uued kuivendatavad alad ei ole veel kuivendamata märjad metsad ega sookooslused, tuleks täpsustada, mis aladega on õieti tegemist On kaks ise asja, kas teed kasutatakse metsa majandamiseks või inimeste liikumise hõlbustamiseks – hetkel rajab RMK metsateid eelkõige sooviga nende ääres olevaid metsi intensiivselt majandada, see omakorda teeb need metsad inimestele “kasutuskõlbmatuks”.	Arvestatud osaliselt	Ettepank seab olulise kasutuse kitsenduse, tegemist ei ole täpsustusega. Teede kasutamise reguleerimine ei ole põhjendatud ega sobilik vahend metsade majandamise reguleerimiseks. Vastavalt huvirühmades tehtud kokkulepetele on ÜSi täiendatud järgmise sõnastusega: „Head teed metsade vahel võimaldavad metsa tõhusalt majandada ning tagavad nii kohalike elanike läbipääsu kui laiemalt väärtustatud avaliku kasutuse ehk juurdepääsu metsas käimiseks (nt loodusturism, marjade, seente ja ravimtaimede korjamine enda tarbeks jms kasutus)“. R stsenaariumi oluline osa on pakkuda inimestele võimalust viibida metsas. Õhutemperatuuri soojenedes vähese lumekatte ja niiskema kliima korral tuleb kuivendamise vajadusega arvestada. Täpsemalt saabki seda käsitleda siis, kui arengukava rakendada hakatakse.
		EMPL	1. ÜS: Leiame, et lisandväärtust kajastavad punktid tuleb tõsta ühisstsenaariumisse, kuivõrd need on metsasektori konkurentsivõime tõstmise seisukohalt olulised ning mitmete punktide osas jõuti 12.probleemiderühma ühisaruteludes konsensuseni ja väärivad kokkuleppe saavutanud teemaderingis kindlat püsivat kohta. 2. Lisada ÜS: Teede hea seisukord on saavutatud tänu maaomanike ja kohalike omavalitsuste koostöö paremale organiseerimisele, rahastamisele, planeerimistegevusele ning teede remondiks mõeldud sihtotstarbeliste toetuste kasutamisele. Head teed metsade vahel võimaldavad metsa tõhusalt majandada.	1. ÜS: Hetkel on ühisstsenaariumis kajastatud lisandväärtust väga põgusalt ning detailsemalt stsenaariumi Hunt juures. 2. ÜS: Kuigi huvirühmade ühisarutelude koondprotokollis on probleemrühmades 6, 7 ja 8 teede seisundi parandamise osas konsensus mitmes punktis saavutatud, katab ühisstsenaariumis seda küsimust vaid üks lause: “Selleks on parandatud metsade ligipääsetavust erinevate valdkondade üleselt koostööd tehes ning erinevaid digitaalseid lahendusi kasutusele võttes.”	1.Arvestatud sisuliselt 2.Arvestatud sisuliselt	1. Punktis 3.3 on ÜSi tõstetud sõnastus: „Metsale lisandväärtuse loomise juures on olulisel kohal metsa mittepuiduliste ressursside kasutamine.“ Punkti 6.2 ÜS on täiendatud sõnastusega: „Metsasektor annab olulise panuse SKPsse, seejuures on eelisarendatud töötleva tööstuse lisandväärtuse tõstmine.“ Punktis 6.4 on H stsenaariumist tõstetud ÜSi sõnastus: „Metsast välja toodud puit on väärintatud võimalusel koha peal.“ Lisatud on ka huvirühmade ühine kokkulepe: „Metsandussektori lisandväärtuse potentsiaali tõstmiseks edendatakse ja toetatakse valdkonna teadus- ja arendustegevust, sh puiduliste ja mittepuiduliste metsasaaduste ja -teenuste innovaatilist kasutamist, suurendatakse kompetentsi ja teadlikkust (erinevad puidukasutusviisid, paberi- ja puitmassi tootmine, biotehnoloogiad, puitmaterjalid, biorafineerimistehnoloogiad, biomaterjalid, biokemikaalid, bioplastik, saetööstus jm).“ Punktis 6.7 on ÜSi lisatud: „Tööstuse ja teaduse koostöös on leitud uusi võimalusi puiduressursi, sh ümarpuidu ja madalakvaliteedilise ressursi kohapealseks väärimiseks ja mitmekülgeks kasutamiseks, et tõsta metsandussektori lisandväärtuse potentsiaali.“ ja „Puidule on leitud uusi

						kasutusvõimalusi ja väljundtooted on funktsionaalsemad.“ 2. ÜS on täiendatud sõnastustega: „Teede seisukord on paranenud tänu omanike ja kohaliku omavalitsuse koostöö paranemisele ja tõhusale toetusmehhanismile.“ ja „Head teed metsade vahel võimaldavad metsa tõhusalt majandada ning tagavad nii kohalike elanike läbipääsu kui laiemalt väärtustatud avaliku kasutuse ehk juurdepääsu metsas käimiseks (nt loodusturism, marjade, seente ja ravimtaimede korjamine enda tarbeks jms kasutus).
6.5	Metsa sektori töjõud	EEML	Lisada ÜS: Juurde on tulnud uudsema ja keerulisema kompetentsiga kõrgepalgalisi töökohti. Lisada ÜS: Toimunud on metsasektori piirkondliku tulubaasi ja tööhõive mitmekesistumine ja suurenemine.		1.Osaliselt arvestatud 2.Mitte arvestatud	1. ÜSi on lisatud „Metsasektoris töötavate inimeste kompetents on mitmekesistunud“. Kogu sõnastuses on tegemist stsenaariumispetsiifilise lähenemisega, mis sobib pigem R ja H stsenaariumisse. 2. Metsasektori tulubaas ja tööhõive on stsenaariumispetsiifiline.
		EMA		H: Metsasektoris töötab järjest mitmekesisema kompetentsiga inimesi .. selle eeldus ei ole tegelikult suur raiemaht, vaid lihtsalt riigi ja ettevõtjate tahe sektorit sellisel moel arendada.	Ettepanek puudub	Arvestades ettepanekuid, lisandväärtuse kasvatamise vajadust, on ÜSi lisatud sõnastus: „Metsasektoris töötavate inimeste kompetents on mitmekesistunud“.
		EMTAÜ	ÜS: Metsanduse arengukava ühisstsenaariumis peab olema esitatud 20. mai huvirühmade koosolekul saadud konsensuslik sõnastus kujul: „Metsade kasutusega seotud tööhõive hoidmiseks ja võimalusel suurendamiseks maapiirkondades hinnatakse metsa puidulise ja mittepuidulise kasutuse (sh mesinduse) mõju ja potentsiaali maapiirkondade tööhõivele ning kavandatakse meetmed potentsiaali realiseerimiseks, sh luues täiendavaid tuluahelaid metsaomanikele.“	ÜS: Metsandussektoril on oluline roll tööhõive pakkumises väljaspool Tallinna ja Tartu mõjupiirkonda. Metsandussektor koos kaudse ja kaasneva mõjuga moodustab Kesk-Eestis ligi 20% ja Lõuna-Eestis 15% kogu nende piirkondade tööhõivest. Metsanduse arengukava minimaalseks eesmärgiks peaks olema tagada, et tööhõive maapiirkondades ei väheneks. Metsanduse arengukava kontekstis arutati tööhõive teemat 20. mai huvirühmade koosolekul ning seal saadi üldine konsensuslik sõnastus. Paraku on see jäetud arengustsenaariumite tööversioonis kajastamata.	Arvestatud	ÜS on täiendatud järgmise sõnastusega. „Metsade kasutusega seotud tööhõive hoidmiseks ja võimalusel suurendamiseks maapiirkondades hinnatakse metsa puidulise ja mittepuidulise kasutuse (sh mesinduse) mõju ja potentsiaali maapiirkondade tööhõivele ning kavandatakse meetmed potentsiaali realiseerimiseks, sh luues täiendavaid tuluahelaid metsaomanikele.“
6.7	Puidu tarbimine	TÜ, Asko Lõhmus	Lisada ÜS Hst: „RMK on eeskujuks innovatsiooni juhtimisel“ – võib-olla erineb kuigivõrd, mis tüüpi innovatsioonist jutt käib, aga põhimõtte on üldine.		Mitte arvestatud	Tegemist on sisse jäänud veega tabelis varasemastest tööversioonidest. Kuna väide on sisustamata (ei ole teada, millisest innovatsioonist räägitakse), siis ei saa seda lisada. Kustutatakse ka tabelist.
6.8	Puidu kaubandus	EEML	Lisada ÜS: Ekspordile orienteeritud ärimudelite kõrval tagab metsatööstus ka piisava sisendi kohalikele metsaga seotud väärtusahelatele ja ettevõtetele, kes on oma niššides nii kodumaiselt juhtivad tarnijad kui ka globaalselt juhtivad eksporditjad. Propageeritakse puidu kohapealset kasutamist, eriti ehitustegevuses.		Arvestatud osaliselt	ÜSi on R stsenaariumist viidud sõnastus: „Ekspordile orienteeritud ärimudelite kõrval tagab metsatööstus ka piisava sisendi kohalikele metsaga seotud väärtusahelatele ja ettevõtetele, kes on oma niššides nii kodumaiselt juhtivad tarnijad kui ka globaalselt juhtivad eksporditjad.“ Puidu kasutamist tuuakse esile läbivalt (eriti ehituses).

		EMA	K: Teeme ettepaneku kohendada kõnealune lauseosa probleemide kaardistamise ning huvirühmade aruteludel toimunuga vastavamaks: Metsa puidutootmise mahud on vähenenud ja metsatööstus kasutab palju kohalikust püsimetsandusest pärit kvaliteetpuitu kõrge lisandväärtusega toodete tootmiseks.	K: Oleme skeptilised meie võimekuse suhtes tuvastada jätkusuutlikult toodetud importpuitu. Kui me kasutame importpuitu, siis me kasutame seda importpuitu, mida turul saab. Enamasti on sellel FSC sertifikaat, vastasel juhul ei saaks toodangut paljudel turgudel müüa. Sertifikaat iseenesest ei taga jätkusuutlikku majandamist. Tihedam säästlikkuse kontroll läheks ilmselt veelgi kallimaks maksma ning mõjuks halvasti meie tööstuse konkurentsivõimele. Arengukava stsenaarium ei pea olema PR tekst. Mõistlikumaks alternatiiviks oleks piirata puidumassi kasutust energias, mis alandaks kohalikul tasandil puidu hinda (metsatööstusele miinuseks, puidutööstusele plussiks) ning võimaldaks ülejäänud puidusektoril enam-vähem endises mahus kohaliku toormega jätkata (toormenappuse olukord muidugi survestaks panustama perspektiivis kõrgema lisandväärtusega toodetele). Tuletame ka mitmendat korda meelde, et puidu kasutamine energeetikas ei aita edendada Pariisi kliimaleppe eesmärke ning Euroopa mainekaim teadlasühendus Akadeemiate Nõukogu kutsus läinud kuul järjekordselt üles tegema rahvusvahelist koostööd sellest pseudolahendusest väljumiseks	Arvestatud osaliselt	K stsenaariumi sõnastust kohendatakse selliselt: „Metsatööstuses kasutatakse lisaks kohalikele puidule senisest oluliselt rohkem ka importpuitu, mis asendab kodumaist tooret.“ Püsimetsanduse võimalike mahtude osas puudub teaduspõhine teadmine, samuti ei tähenda valikraied tingimata kvaliteetseima puidu välja toomist. Võimekust saab analüüsida ja vajadusel suurendada. Ka praegu kasutab nt mööblitööstus importpuitu.
		EPKK		K: ei nõustu: Metsatööstuses kasutatakse senisest oluliselt rohkem importpuitu, mis asendab kodumaist tooret. Metsariigina jätta oma metsaresurss kasutamata, suretada välja metsatööstus ja maaelu ning tuua sisse puitu metsatööstuse toodanguks, ei ole majanduslikult otstarbekas. Keskenduda tuleb oma puidu kvaliteedi tõusule ja kasutamisele ning saadud lõpptooteid ekspordida.	Arvestatud	Lisatud K stsenaariumi täiendus “lisaks kohalikele”: „Metsatööstuses kasutatakse lisaks kohalikele puidule senisest oluliselt rohkem ka importpuitu, mis asendab kodumaist tooret.“
6.9	Puidu energia	EMA	R: Teeme ettepaneku viimase lause eemaldamiseks: puidupõhiste kütuste hulk on kasvanud ja need on asendamas fossiilseid kütuseid	R: Kuidas saab puidupõhiste kütuste hulk kasvada ja asendada fossiilseid kütuseid, kui samal ajal üritatakse puidukasutust energeetikas rakendada kõrgete säästlikkuse kriteeriumite alusel (tööstusjääd, lokaalsus jne) varutud puitu? Sellist puitu pole ju seatud eesmärgi täitmiseks piisavalt. Kui me puidupõhiseid kütuseid ei subsideeri ning kui säästlikkuse kriteeriumid on tänasest rangemad, siis me ei kasuta tänasest mitte rohkem, vaid vähem puidupõhiseid kütuseid. Samuti ei pea puiduliste kütuste laialdasem kasutamine olema eesmärk omaette ning fossiilkütuseid nendega täiel määral asendada ei ole energiapuidu äärmiselt suure pindalavajaduse ning suure süsinikuemissiooni tõttu, mille tagasihaardeaeg on pikk, soovitatav. ÜS: meie ja teised arengukavas osalejad on korduvalt viidanud puidu energias kasutamise problemaatikale ning negatiivsele mõjule kliima ning elurikkuse suhtes. Arengukava protsessi läbiviijatel näib puuduvat poliitiline soov nimetatud probleemi kõnetada või selgitada, millest see lähtub. Arengukava tööversioonid, taas kord, ei pea olema propagandatekst. Kui meil on mingi eesmärk, siis me peaksime üritama seda saavutada, ja kui meil ei ole seda eesmärki, siis ei pea seda kirja panema. Kliimaküsimuses tuleb lähtuda teadusest ning peab olema võimalik tuvastada parim hetketeadmine. Võrreldes USA Põhja-Carolina osariigi puhta energia programmiga: https://files.nc.gov/governor/documents/files/NC_Clean_Energy_Plan_OCT_2019_.pdf	Mitte arvestatud	Tegemist on stsenaariumispetsiifilise lähenemisega, mida antud raiemahu juures on võimalik rakendada, arvestades lausele eelnevaid põhimõtteid. Metsanduse arengukavas tuleb käsitleda mh ka puidu kasutamist energeetikas. Puudub konkreetne ettepanek, kuidas seda praegusest sõnastusest paremini käsitleda ja puudub ka põhjendatud seisukoht, milles seisneb vastuolu ÜSis toodud sõnastusega: „Energeetikas kasutatakse puitu vastavalt väärimisvõimele.“
		ETEK		ÜS: Lähtuvalt riiklikest prioriteetidest energia- ja kliimapoliitika realiseerimisel peab arengukava nelja stsenaariumi ülene ühisstsenaarium kindlasti hõlmama energeetikasektori arengute ja vajaduste täpsemat kirjeldamist ning lähtuvalt nelja valikstsenaariumi eripärast vajadusel iseloomustama detailsemalt energeetikasektori puutumust eri stsenaariumite täpsemate põhimõtetega. Hetkel puudub stsenaariumitest igasugune viide Eesti elektri- ja soojusenergia koostootmisvõime realiseerimisele, fossiilselt kütuselt taastuvale kütusele ülemineku toetamisele ning töhusa kaugkütte arendamisele. Kõigil neil nimetatud riiklikel prioriteetidel on otsene kokkupuude metsandusega ning taastuva ressursi töhusa kasutamisega energeetikas. Ometi on energeetikasektori	Sisuliselt arvestatud	Nõustume, et teema ja põhimõtted vajavad veel pikemat arutelu juhtkogas ning sisustamist. Tegemist on ühe sõlmküsimusega.

			<p>kajastamine stsenaariumites tagasihoidlikult öeldes proportsioonitult pealiskaudne.</p> <p>R: otseses konfliktis juba kirjeldatud riiklike prioriteetidega energeetikas, kuivõrd stsenaarium kirjeldab, et <i>energiapuidu kasutamist või kasvatamist riiklikult ei toetata</i>. On selge, et sarnaste prioriteetide saavutamiseks on riigi roll ning tugi oluline.</p> <p>K: jääb esmapilgul ebaselgeks, mida soovitakse öelda põhimõttega <i>puidu- ja kompleksenergeetikas kasutatakse lokaalset puitu</i>. Allajoonitud termini tähendus jääb mõistatuseks ka pärast arengustsenaariumites kasutatavate mõistete selgituste loeteluga tutvumist. Stsenaarium täpsemalt energeetikasektori puutumust ei kirjelda.</p> <p>I: ei ole energeetikat kordagi mainitud.</p> <p>H: mainitakse energeetikasektori kokkupuudet vaid pealiskaudselt. Tänuväärselt on esile tõstetud <i>ressursi tõhus kasutus ning väärindatud puiduenergiatoodete eksport</i>, kuid näiliselt on tagaplaanile jäänud energiapuidu kasutamine juba eelpool kirjeldatud siseriiklikest prioriteetidest lähtuvalt.</p>			
6.10	Vabaa jatege vus metsa des	EEML	<p>Lisada ÜS: Vabaaajategevuse korraldamine erametsas toimub metsaomaniku teadmisel ja nõusolekul.</p>		Mitte arvestatud	<p>Vabaaajategevus on liiga lai mõiste, mille alla käib ka igapäevastest tulenev. ÜSi punkti 6.1 on lisatud huvirühmades saadud kokkuleppe põhjal sõnastus: „Kommertstegevuse metsas lepib kolmas isik maaomanikuga kokku.“</p>
		ELTÜ	<p>Lisada K/R: arengustsenaariumites peaks olema selgelt välja toodud, et metsas puhkevõimaluste arendamisel suurenevad ka eestlaste rekreatsiooni võimalused ning elukvaliteet ja et tänu Eesti kompaktsusele profiteerivad puutumata loodusest mitte ainult sellele spetsialiseerunud ettevõtted, vaid ka näiteks konverentsi- ja kruisiturism.</p>	<p>Avalikud loomade jälgimise kohad – mis selle all mõeldakse. Kas tänaste vaatlustornide võrgu laiendamist või mingit uut kontseptsiooni?</p> <p>K: Korduvalt on räägitud metsaomanike ja turismiettevõtjate koostööst ja tulude jagamisest. Selline praktika Eestis täna puudub, üle poole Eesti metsast kuulub ju riigile ja seetõttu võiks stsenaariumite täpsustamisel lisada ka mõne mõtte selle valdkonna tulevikust.</p>	Mitte arvestatud	<p>R ja K stsenaariumite fookus on mõneti erinev ning sellest lähtuvalt on ettepanekut juba erinevates sõnastustes käsitletud: R: „Suur rõhk on puhkemajandusel, sh loodusturismi arendamisel, mille toetamiseks on rajatud veelgi rohkem puhkemetsasid ja rekreatsioonialasid koos matkaradadega ja rajatakse avalikkusele mõeldud loomade jälgimise paikasid.“ K: „Loodusturismi arendamiseks suurendatakse metsas viibimise võimalusi (nt uute matkaradade loomine).“ ja „Metsadesse on rajatud veelgi rohkem matkaradu, mis võimaldavad õppida ning nautida elurikkuse mitmekesisust ja kompleksset olemust.“ Edasine täpsustamine ei ole vajalik, sarnaselt ei ole ka puidukasutuse juures välja toodud kõiki erinevaid valdkondi. Avalikult loomade jälgimised võivad olla nii vaatlustornid või mõnel muul kujul loomade jälgimist võimaldavad rajatised, arendamiseks tänast loodusturismi. Metsaomanike ja turismiettevõtjate koostööd peaks suunama ka ÜSi punkti 6.1 lisatud sõnastus: „Kommertstegevuse metsas lepib kolmas isik maaomanikuga kokku.“</p>
		EMA	<p>R: Teeme ettepaneku parandada käesolevat lauset metsanduse arengukavale seatud nõudmiste huvides järgnevalt: <u>metsa ökoloogilised arengud vastavad rohevõrgustiku ning (metsa)liikide hea seisundi tagamise eesmärkidele</u></p>	<p>R: Kuigi metsa rekreatiivfunktsioon ja ökoloogiline funktsioon ühilduvad omavahel paremini kui nad ühenduksid intensiivmajandusliku funktsiooniga ja kuigi asulalähedaste metsade parema kaitse leevendaks sotsiaalset survet metsasektorile, siis ei ole selline lähenemine konkreetselt looduskaitse strateegiana küllaldane.</p>	Mitte arvestatud	<p>Rohevõrgustiku funktsionaalsuse parandamine on ÜSis selgelt välja toodud punktis 4.7 ning minimaalsed tingimused elurikkuses säilitamiseks on tagatud kaitstavate metsadega, mistõttu ei vaja eraldi stsenaariumispetsiifiliselt üle kordamist. Ei ole selge, millel põhineb väide, et tegemist ei ole küllaldase lähenemisega looduskaitse strateegia mõistes.</p>

	EPKK	R: ei nõustu: Igamehe ühe õiguse tingimuste parandamisega on metsa väärtus avalikkusele nähtavaks ja kasutatavaks tehtud.	Juba praegu on hajaasustusega aladel loodud omanikuvaenulikke võimalusi. Igaüheõiguse tingimuste parandamisel ei näe vajadust, kuna seda on juba oluliselt suurendatud . Kuid oleks soov teada, mida siin parandamise all on mõeldud?	Ettepanek puudub	Sõnaline parandus „igameheõigus“ asendatud igaüheõigusega“. Igaüheõigust võiks arutada täpsemalt juhtkogus.
--	------	---	---	------------------	---

Muud märkused:

EKO

- Praeguses dokumendis puudub info, kas ja kui paljusid probleeme (101 kaardistatud probleemi) eri stsenaariumid adresseerivad ja neile lahendusi pakuvad.
KeM kommentaar: 101 lähteülesandes loetletud probleemi on osa MAK2030 olukorrajeldusest ja lähtematerjalist. Selleks, et juhtkogul oleks võimalik hinnata lahenduste panekuid sõnastatud probleemidega, on arengustsenaariumid viidud sarnasesse raamistikku (Forest Europe indikaatorite raamistik) ja võrdlemise võimaldamiseks saadeti juhtkogule meenutuseks ka link probleemidele. KSH ja muude oluliste mõjude hanke lähteülesande osa on mh ka: hinnata, kuidas MAK2030 eelnõus kavandatud alameesmärgid, meetmed ja tegevused potentsiaalselt aitavad likvideerida arengukava algatamise ettepanekus toodud probleeme ning seeläbi saavutada arengukava üldesmäärke.
- Vaatamata juhtkogu esimehe, asekancleri Marku Lampi lubadusele (<https://www.err.ee/955602/marku-lamp-avalikud-vastused-metsanduse-teemal>) ei ole lisatud dokumenti ega esitatud juhtkogule ülevaadet metoodikast, millele toetudes on stsenaariumid koostatud.
KeM kommentaar: Juhtkogule saadeti arengustsenaariumite koostamise põhimõtete, ülesehituse ja metoodika ülevaade 25. juunil 2019. Lisaks on arengustsenaariumite koostamise põhimõtteid kirjeldatud ka arengustsenaariumite sissejuhatavas osas. Jääb arusaamatuks, millist metoodikat veel mõeldakse.

Ülevaade
metsanduse arenguka

- Teljed on küll keskkonnaministeeriumi versioonist välja jäetud, ent loogika on jäänud samaks. Üheks põhiteljeks on (majanduslikku) konkurentsivõimelisust toetav mets versus elurikkust toetav mets. Selline vastandamine on põhimõtteliselt väär ning moonutab kogu dokumendi sisu.
KeM kommentaar: Nõus, et majanduslikku konkurentsivõimelisust ja elurikkust toetava metsa vastandamine on väär. Esialgseid telgi ei käsitletud ilmingimata vastandlike suundadena, samuti jäi telgede sisu ebaselgeks. Keskkonnaministeeriumile esitatud versioon ei olnud ka lõplik versioon, vaid tööversioon. Stsenaariumite teljed ja stsenaariumid ei pea olema vastandlikud, kuid peavad olema üksteisest piisavalt eristuvad. Selguse huvides jätsime teljed välja esitatud versioonist ning täiendame stsenaariumite lühitutvustusi selliselt, et need oleksid lugejale kergemini haaratavad.

EMPL

- MAK arengustsenaariumite dokumendis on välja toodud, et ühisstsenaarium on moodustunud kevadistes aruteludes konsensuse saavutanud punktidest. Jääb selgusetuks, mille alusel ja kuidas on ühisstsenaariumisse jõudnud konsensus mittedaavutanud punktid (nt puidukasutuse reguleerimine uuendusriiete pindala põhised) ning miks mõned konsensuse saavutanud teemad on ühisstsenaariumist välja jäetud ning lisatud täiendavatesse stsenaariumidesse (nt metsa tootlikkuse tõstmine või teede seisundi parandamine). Viimane suurendab riski valituks mitte osutunud stsenaariumis ühisosa esindanud teemal arengukava lõplikust versioonist välja jääda. Ettepanek on koondada ühisstsenaariumisse kõik konsensuse saavutanud teemad ning eemaldada sealt konsensuse mittedaavutanud punktid.
KeM kommentaar: Stsenaariumite koostamisel on huvirühmade arutelude tulemusi koondatud ja jaotatud erinevate stsenaariumite vahel nii hästi kui võimalik, seejuures arvestati ettepanekute sobivust ehk ühes stsenaariumis ei saa kirjeldada üksteisele vastukäivaid ettepanekuid – nt metsa tootlikkuse tõstmine ja looduslikule arengule jätmine). Kindlasti on olemas ka teistsuguseid ja paremaid lahendusvariante. Juhtkogul on võimalik stsenaariume ka täiendada.
- Arengustsenaariumite analüüsi juures puudub stsenaariumite mõjuhinnang. Selleks, et oleks võimalik anda hinnang erinevate MAKi stsenaariumite rakendatavusele, on vaja koostada kõikidele stsenaariumitele sotsiaalmajanduslike mõjude analüüs (töökohad, lisandväärtus), samuti välja arvestada metsaomanikele makstavate looduskaitsete jm piirangute eeldatavad kompenseeritavad kulud ja riigi kui suurima metsaomaniku täiendavate looduskaitsete eesmärkide täitmiseks suunatud lisanduvad kulud. Lisaks palume koostada mudelid erinevate stsenaariumite kohta, milliste rakendamise tulemusena saame ülevaate metsa olemist (milliseid sortimente erinevate stsenaariumite kohaselt välja tuleb, milline on tarbepuidu osakaal), erinevate stsenaariumite süsinikubilanss ja võimalik puittoodete asendusefekt.
Esmased hindamised sotsiaalmajandusliku mõju osas võib näiteks läbi viia kasutades selleks rahvusvaheliselt tunnustatud metoodikat, mida kasutas ka Ernst&Young EMPLi tellitud sotsiaalmajanduslike mõjude analüüsi koostamisel. Võimaldame lahkesti stsenaariumite koostajatele uuringule ligipääsu. Ilma analüüsitulemusteta kujuneb arutelu sobivate stsenaariumide üle emotsioonidepõhiseks, mistõttu ei ole võimalik teha kogu sektorit hõlmavaid kvaliteetseid tasakaalustatud otsuseid.
KeM kommentaar: Kommentaar edastati mõjude hindajale.
- Selleks, et lugejal oleks kergem kogu teematikat hoomata, palume stsenaariumites välja tuua erinevate värvidega konsensuse leidnud ning erimeelsusteks jäänud teemad (sama värviloogikaga, mida on kasutatud huvirühmade arutelude koondtulemuste ülevaates).
KeM kommentaar: Ei pea seda otstarbekaks arvestades töö mahtu. Oluline ei ole minna tagasi erimeelsuste juurde, vaid aru saada, kas kirjeldatud suunad on kõigile sobivad.

- Ühisstsenaariumist on välja jäänud mitmed huvirühmade arutelu kokkulepped saavutanud põhimõtted. Ühisstsenaariumist on välja jäänud või kajastatud minimaalselt suur osa 12.probleemiderühma kokkulepitud ühisosast, mis peaks olema sinna lisatud (hetkel on osa punkte stsenaariumite Hunt ja Karu juures, kuigi nende osas on saavutatud konsensus, siis arengustsenaariumites on see laialipillutatud mitmete stsenaariumite vahel ja ühisstsenaariumi juures on vaid väike osa sellest.)

Samuti räägitakse asjakohasest toetusest Ilvese juures, aga teiste puhul seda ei mainita.

Ettepanek lisada ühisstsenaariumisse huvirühmade aruteludes kokkulepitud põhimõtted, mh nt:

o Metsasektori maine tõstmiseks muuta metsatööstus keskkonnasäästlikumaks.

o Metsamajanduse pikaajalise visiooni loomiseks ja investeerimiskeskonna selguse tagamiseks ja kindluse suurendamiseks muudetakse looduskaitse planeerimine paindlikumaks ja tõhusamaks (piirangute planeerimine lähtuvalt kvaliteedist, mitte kvantiteedist).

o Metsandussektori lisandväärtuse potentsiaali tõstmiseks edendatakse ja toetatakse valdkonna teadus- ja arendustegevust, sh puiduliste ja mittepuiduliste metsasaaduste ja -teenuste innovaatilist kasutamist, suurendatakse kompetentsi ja teadlikkust (erinevad puidukasutusviisid, paberi- ja puitmassi tootmine, biotehnoloogiad, puitmaterjalid, biorafineerimistehnoloogiad, biomaterjalid, biokemikaalid, bioplastik, saetööstus jm).

o Metsandussektori lisandväärtuse potentsiaali tõstmiseks luuakse võimalused puiduressursi, sh madalakvaliteedilise ja ümarpuidu, kohapealseks väärindamiseks ja mitmekülgeks kasutamiseks.

o Metsandussektori lisandväärtuse potentsiaali tõstmiseks edendatakse sektoris ressursitõhusust.

o Metsade kasutusega seotud tööhõive hoidmiseks ja võimalusel suurendamiseks maapiirkondades hinnatakse metsa puidulise ja mittepuidulise kasutuse (sh mesinduse) mõju ja potentsiaali maapiirkondade tööhõivele ning kavandatakse meetmed potentsiaali realiseerimiseks, sh luues täiendavaid tuluahelaid metsaomanikele.

KeM kommentaar: Ettepanekud on viidud ühisstsenaariumisse.

EMT AÜ

- Puudusteks praeguses tööversioonis on, et arengustsenaariumitesse on toodud lahendusi, mida ei ole huvirühmade koosolekul esitatud ning mõned kõlapinda leidnud ettepanekuid on üldse välja jäetud.

KeM kommentaar: Lisatud on teadlastega arutelu leitud uusi lahendusi, mh puuduolevate osade täitmiseks (nt metsakahjustused jm). Puuduolevaid ettepanekuid on juhtkogu liikmetel võimalik esitada. Juhtkogu koosolekul saame arutada, kas midagi on vaja lisada või hoopis välja jätta.

TMKK

- Oleme seisukohal, et sellises versioonis väljapakutud arengustsenaariumid ei ole dokumendina arvestatavad, kuna erinevaid vastuolusid esineb ka pakutavate lahendusvariantide endi sees. Küll aga võiks nendes esitatud märgulisi võtteid sisuliselt ja täpsete mõistetega ning näidetena arutada, et välistada mittesobivaid.

KeM kommentaar: Stsenaariumeid arutatakse järgmisel juhtkogu kohtumisel, mis võimaldab mittesobivate lahenduste välistamist.

- Eelmiste arengukavade raieahtude koostamisel aluseks võetud seisukohad ja põhjendused võiksid olla järgmiste juhtkogu koosolekute laual koos praeguste põhjenduste ja vastavate numbritega. Loodus oma mistahes vormides ei ole selle lühikese aja jooksul muutunud, seega eelmistele arengukavadele esitatud mistahes põhjendused või õigustused tuleks koos järgmise arengukava dokumendi koostamisega paralleelselt üle vaadata.

KeM kommentaar: Juhtkogule on jagatud materjale eelmise arengukava ja selle koostamise kohta. Need on kättesaadaval Keskkonnaministeeriumi kodulehel: <https://www.envir.ee/et/metsanduse-arengukava-2011-2020>.

- Arengukava pikemat perspektiivi silmas pidades võiks arutada metsandust ka riigi julgeoleku seisukohalt. Praegu väidetakse, et seni on olnud metsandussektoris pidev töötajate arvu kasv, mis on jõudnud tänaseks u 10% - ni kõikidest töökohtadest. Kui raieahtad sellise kiirusega ka edasi kasvavad, siis see protsent võib kahekordistuda või veelgi enam. Kui nüüd ühtäkki enam midagi raiuda ei ole, on need inimesed korruga töötud ja riigi majandus tervikuna ei pruugi seda välja kanda.

KeM kommentaar: Mõju hindamine riigi julgeolekule on osa tellitavast KSH ja muude oluliste mõjude hindamisest.

TÜ, Asko Lõhmus

- Mu põhiseisukoht on sama: dokument ei ole veel sobiv juhtkogule ega keskkonnaministeeriumile valikute tegemiseks, kuid on kindlasti sobiv aruteluks koos lähteülesande osaks olevate probleemikirjeldustega. Jätakuvalt ei ole võimalik aru saada stsenaariumide eristamise põhimõttest (metoodikast) ega seosest säästliku metsamajandusega. Minu hinnangul on teistest erinev stsenaarium Hunt, mille praegune kirjeldus ei mahu säästliku metsamajanduse raamidesse ja tähendaks seega metsapoliitika ümbervaatamist. Peaks olema täiesti selge, kas see oli eesmärk; kui ei olnud, tuleks majanduse arendamise juhtfunktsioonile vastav Hunt ümber kirjutada

KeM kommentaar: Kogu materjal vajab pikemat arutelu juhtkogus, et saaks edasi minna konkreetsemate valikute ja samas ka mahuliselt väiksema materjaliga. Meie ettepanek on alustada suuremate erimeelsuste lahendamise/lahenduste lähendamise ja seejärel vaadata terviklikku stsenaariumi.

- Stsenaariumidest puuduvad vastused RMK üldist toimimist ja funktsioone puudutavatele probleemipüstitustele. Need tuleks kindlasti lisada, kuivõrd (kas?) riigimets moodustab poole Eesti metsamaast ja hetkel ei ole RMK-le alternatiivset haldusstruktuuri kaalutud.

KeM kommentaar: Aruteludel teadlastega leiti, et riigimets ei vaja eraldi käsitlemist. Vajadusel võivad juhtkogu liikmed teema alati kohtumistel lauale tuua.

ETEK

- ETEK põhimõtteline seisukoht on olnud kogu arengukava koostamise perioodi vältel, et metsi tuleks mõistlikult majandada ja ressursitõhusalt kasutada, seejuures kahtlemata tagades ka metsade looduskaitse eesmärgid! Puitse biomassi osakaalu suurendamine CO2-intensiivsete taastumatute allikate arvelt energiasektoris peab säilima prioriteedina Eesti siseriiklike ning rahvusvaheliste eesmärkide täitmiseks ning seda peab väljendama ka valmiv metsanduse arengukava. Sellest lähtuvalt peaks koostatav arengukava looma soosiva keskkonna, kus järgneval kümnendil oleks Eestis vajaminev energeetikas kasutatav puitse biomassi ressurss tagatud.

KeM kommentaar: Puudub ettepanek, tegemist on seisukohaga.

- Hetkel puudub stsenaariumitest igasugune viide Eesti elektri- ja soojusenergia koostootmispotentsiaali realiseerimisele, fossiilselt kütuselt taastuvale kütusele ülemineku toetamisele ning tõhusa kaugkütte

KeM kommentaar: kogu puiduenergeetika teema vajab edasisi arutelusid juhtkodus.

- Puudu on ka erinevate stsenaariumite mõjuhindangud, see teeb erinevate stsenaariumite hindamise tänasel hetkel võimatuks. Kui neid mõjuhindanguid hakatakse koostama, siis palun nende koostamisel arvesse võtta ka meie rahvusvahelised kohustused energiavaldkonnas ja nende mitte täitmisel kaasneda võivad kohustused, olgu siis kohustuslike kvootide ostmise, trahvide tasumise vms vormis. Lisaks tuleks analüüsida ka sotsiaalmajanduslikke mõjusid olukorras kus kohalikud energiaspektori puidutarbijad peavad hakkama puitu importima – mõjud ekspordibilansile, kulude suurenemine (lõpp)tarbijatele, sellise tegevuse CO₂ jalajälg jpm – või peavad asendama puiduhakke kui kütuse alternatiivsete, tõenäoliselt fossiilsete kütustega (maagaas, põlevkiviõli jne).

KeM kommentaar: kahjuks on mõjuhindangud tänaseks ikka veel puudu. Edasises mõjuhindamises saab aga arvestada.

- ETEK hinnangul ei kajasta ühisstsenaarium täna reaalselt saavutatud konsensust: sinna on lisatud teemasid, milles konsensust ei leitud ja välja on jäetud ka osad teemad, milles konsensus saavutati. Selles osas võiks ühisstsenaariumi üle kontrollida.

KeM kommentaar: Huvirühmade arutelud olid peamiseks aluseks dokumendi koostamisel, kuid tuleb silmas pidada, et sõna-sõnalt ei ole võimalik kõiki ettepanekuid kasutada, samuti peavad ettepanekud moodustama loogilise stsenaariumi.

ETEKil oli nagu teistelgi juhtkogu liikmetel võimalik esitada konkreetsed ettepanekud, mida oleksime saanud üle vaadata ja võimalusel arvestada.